

Α.Τ.Ε.Ι ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ Σ.Δ.Ο.
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε.
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.**

ΕΠΟΠΤΗΣ : ΚΥΡΜΙΖΟΓΛΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ : ΚΑΡΑΔΟΜΝΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΦΙΑ - ΠΟΛΥΞΕΝΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
1.1 ΈΝΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ.....	12
1.2 Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ.....	13
1.3 ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
2.1 Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
3.1. ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ Ο ΕΥΡΥΤΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
4.1 Η Ελλάδα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
5.1 Η πορεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
6.1 Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	40
ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ.....	42
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΣΤΑΘΜΟΙ.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	
7.1 Η Ελλάδα και η Διεύρυνση.....	48
Επιπτώσεις από τη Διεύρυνση.....	51
Η τελευταία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	55
Η πορεία της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	73
Συμπεράσματα.....	80
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	84

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 16 Απριλίου 2003 υπογράφηκε στην Αθήνα η ιστορική συνθήκη προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δέκα νέων κρατών μελών, της Εσθονίας, Λετονίας, Λιθουανίας, Κύπρου, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνίας, Σλοβενίας, Σλοβακίας, και Δημοκρατίας της Τσεχίας.

Οι έξι έγιναν εννέα το 1973, και αυξήθηκαν σε 15 το 1995. Εν τω μεταξύ, η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε ενιαία αγορά και ενιαίο νόμισμα και επέκτεινε το οικονομικό και κοινωνικό πρόγραμμα εργασίας της σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Όμως η διεύρυνση, από 15 σε 25, είναι η μεγαλύτερη στην ιστορία της ένωσης. Έχει τις ρίζες της στην πολιτική αλλαγή η οποία έγινε στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, που συμβολίζεται με την πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989, γεγονός που πρόσφερε την ανέλπιστη και άνευ προηγούμενου ευκαιρία επέκτασης της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

Τα υφιστάμενα κράτη μέλη θα επωφεληθούν από την νέα αυτή ευκαιρία, το μεγαλύτερο όμως όφελος για όλους θεωρείται ότι είναι η συνολική προώθηση της μακροπρόθεσμης ειρήνης και ασφάλειας σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο.

Η Βουλγαρία και η Ρουμανία εντάχθηκαν το 2007, υπό τον όρο ότι θα πληρούν εγκαίρως τα απαιτούμενα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μια δέκατη τρίτη χώρα με αισιόδοξες προοπτικές, η Τουρκία αναμένεται να σημειώσει σημαντικές προόδους στους τομείς της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και της προστασίας των μειονοτήτων.

Έτσι τα σύνορα, που κάποτε δίχαζαν την Ευρώπη, καταρρέουν. Η διεύρυνση όμως δεν είναι υπόθεση μόνο των πολιτικών ηγεσιών, αλλά και των ίδιων των πολιτών. Μπορεί το πολιτικό χάσμα μεταξύ ανατολικής και δυτικής Ευρώπης να γεφυρώνεται, αλλά οι παλιές διάφορες, που βασίζεται στην καταγωγή και την θρησκεία, παραμένουν.

Τα νέα κράτη μέλη προτίθενται να υιοθετήσουν το ευρώ σε εύθετο χρόνο, αλλά πρώτα πρέπει να συμμορφωθούν με τα απαιτούμενα κριτήρια, και ιδίως με το κριτήριο των δύο ετών σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών μετά την ένταξη. Παρόλο που δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι χώρες αυτές θα προσχωρήσουν στο ευρώ, δεν έχει καθοριστεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την υιοθέτηση του ευρώ από τα νέα κράτη μέλη, τα οποία μπορούν να επιλέξουν να περιμένουν μερικά χρόνια εάν κρίνουν ότι οι οικονομίες τους δεν είναι ακόμα έτοιμες. Πρέπει ιδίως να σταθμίσουν τα μειονεκτήματα έλεγχου επί των ποσοστών πληθωρισμού, των επιτοκίων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών τους, με τα πιθανά πλεονάσματα της αυξημένης αξιοπιστίας στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, η οποία θα τους επιτρέψει να προσελκύσουν περισσότερες επενδύσεις.

Ο πληθυσμός της Ένωσης αυξήθηκε από 381 σε 455 εκατομμύρια, το οποίο σημαίνει ότι ο συνολικός πληθυσμός των δέκα νέων μελών αποτελεί πλέον το 16% επί του συνόλου της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με συνολική έκταση 73,9 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα τα νέα κράτη μέλη αποτελούν το 19% της συνολικής έκτασης της ευρωπαϊκής ένωσης των 25. αντιθέτως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) των νέων κρατών μελών είναι χαμηλότερο από το 5% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής ένωσης των 25.

Οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές) είναι υψηλότεροι στα νέα κράτη μέλη συγκριτικά με την ευρωπαϊκή ένωση των 15 τα τελευταία εννέα και πλέον χρόνια. Η διάφορα όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη ποικίλει μεταξύ 3 ποσοστιαίων μονάδων του 1996 και μόλις 0,4 ποσοστιαίων μονάδων του 1999.

Επίσης, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης καθορίζει τους βασικούς κανόνες της οικονομικής πολιτικής για όλα τα κράτη μέλη. Ένας από τους κανόνες αυτούς είναι ότι τα κράτη μέλη πρέπει να διατηρούν σχεδόν ισοσκελισμένους η πλεονασματικούς προϋπολογισμούς.

Σε περίοδο οικονομικής επιβάρυνσης, οι προϋπολογισμοί των κρατών μελών μπορούν να εμφανίζουν έλλειμμα το οποίο όμως δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ. Μόνο σε περιόδους εξαιρετικών οικονομικών δυσχερειών και σε ειδικές καταστάσεις μπορεί να γίνει υψηλότερο το έλλειμμα. Εάν το έλλειμμα κράτους μέλους υπερβεί το όριο του 3% χωρίς εύλογη αιτία, το κράτος μέλος οφείλει να λάβει μέτρα για να διορθώσει την κατάσταση. Σε αντίθετη περίπτωση να του επιβληθούν διορθωτικό μέτρο για να

διορθώσει την κατάσταση. Σε αντίθετη περίπτωση, θα του επιβληθούν διορθωτικά μέτρα ή χρηματικές ποινές. Το Ευρωπαϊκό δικαστήριο είναι ο τελικός κριτής της ερμηνείας του Σύμφωνου.

Πριν από δεκαπέντε ακριβώς χρόνια, το Φθινόπωρο του 1993, δημοσιεύθηκε στις εφημερίδες πανευρωπαϊκής κυκλοφορίας μια μεγάλου μεγέθους διαφήμιση της γνωστότερης ευρωπαϊκής εταιρείας ηλεκτρικών ειδών. Στη διαφήμιση εμφανιζόταν η προτομή του Καρλομάγνου και δίπλα ένα κείμενο που άρχιζε με τη φράση: “Αγαπητέ Καρλομάγνε, οι ικανότητές σου στη δημιουργία μιας σπουδαίας αυτοκρατορίας θα μπορούσαν να είχαν ενισχυθεί από τις δικές μας ικανότητες στην οργάνωση μιας σπουδαίας δημόσιας διοίκησης...” Στο τέλος της διαφήμισης ξεχώριζαν με μεγάλα γράμματα, σαν υπογραφή, οι λέξεις: “Ευρωπαϊκή ιδέα” Ήταν η εποχή που το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεδρίαζε στο μεγαλόπρεπο κτίριο “Καρλομάγνου” στις Βρυξέλλες και η φιγούρα του Φράγκου ηγεμόνα πρόβαλλε ως η κύρια υποψήφια για το μελλοντικό ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης, ενώ η Ελλάδα, κληρονόμος του Βυζαντίου, δηλαδή του αντίπαλου πολιτισμού, αποτελούσε το “μαύρο πρόβατο” για πολλούς δυτικοευρωπαίους .

Στη δεκαετία που μεσολάβησε από τότε, ωστόσο, άρχισαν να γίνονται αντιληπτές ορισμένες σημαντικές εξελίξεις που φαίνεται πως θα μεταβάλουν τις κυρίαρχες απόψεις για τη σημασία του Καρλομάγνου στην οικοδόμηση της Ευρώπης. Θα αναφερθούμε σ’ αυτήν την αναθεώρηση και στις συνέπειές της για εμάς τους Έλληνες.

Όπως είναι γνωστό, μετά από διαδοχικές επεκτάσεις σε βάρος των Λογγοβαρδών, των Σαξόνων και των Ρωμαίων της Ιταλίας, ο Καρλομάγνος δημιούργησε ένα τεράστιο κράτος και στέφθηκε αυτοκράτορας στη Ρώμη το 800 μ.Χ. Όπως δέχονται οι σύγχρονοι ιστορικοί, οι ενέργειές του σε πολιτικό επίπεδο κυριαρχούνται από την προσπάθεια συγκρότησης ενός ενιαίου κράτους πάνω στα προϋπάρχοντα βασίλεια πολλών γερμανικών φυλών. Για τον σκοπό αυτό εξέδωσε σειρά διαταγμάτων που καθόριζαν τις

οικονομικές σχέσεις των υπηκόων του, ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, έναν ομοιόμορφο τρόπο τέλεσης των θρησκευτικών ακολουθιών, μια τυποποίηση του μοναστικού βίου, κλπ (Stephanou K., Fatouros A., Christodoulidis T., επιμ. 2001).

Τη διατήρηση της ενότητας αυτού του κράτους προσπάθησαν να διαφυλάξουν οι προπαγανδιστές της αυλής του Καρλομάγνου και των διαδόχων του μυθοποιώντας το πρόσωπό του και ονομάζοντάς τον “Europae pater” (Πατέρα της Ευρώπης), προσωνυμία που απαντάται ήδη από τον ένατο αιώνα στο “Έπος του Πάντερμπορν”.

Το κράτος του Καρλομάγνου δεν άντεξε πάνω από τέσσερις γενιές. Τριάντα χρόνια μετά το θάνατό του ήταν ήδη διαμελισμένο και εξασθενημένο. Λίγες δεκαετίες αργότερα είχε εξαφανισθεί από το χάρτη. Κι ωστόσο, δώδεκα αιώνες αργότερα, είδαμε να καθιερώνεται ένα επίζηλο βραβείο στο όνομά του για όσους συνεισφέρουν στην ενοποίηση της Ευρώπης, να ετοιμάζεται το “Μουσείο της Ευρώπης” στο οποίο δεν υπάρχει Ιστορία της Ευρώπης πριν από την εποχή του και ο ίδιος να αναφέρεται ξανά ως “Europae pater” (D.A.Bullough, 1970). Τι ακριβώς συνέβη;

Κατά την μεταπολεμική περίοδο ένας τεράστιος αριθμός ιστορικών μονογραφιών και άρθρων επικεντρώθηκε στην ανάλυση της Καρολίγγειας εποχής. Ερευνήθηκε κάθε δυνατή πτυχή της Αυτοκρατορίας και του πολιτισμού της, με μόνιμο μοτίβο τη θαυμαστή ενοποιητική επίδραση που άσκησε στους λαούς της Ευρώπης και η οποία ανιχνεύεται ως τις ημέρες μας - άλλωστε τα έξι ιδρυτικά μέλη της ΕΟΚ δεν αποτελούσαν ακριβώς την επικράτεια του Καρλομάγνου; Το κράτος του Καρλομάγνου προβλήθηκε ως πρότυπο μιας Ευρώπης διαφορετικών που μοιράζονταν ένα κοινό όραμα, ένα κράτος στο οποίο χάρη στην κοινή διοίκηση, νομοθεσία και οικονομικό σύστημα αμβλύθηκαν οι περιφερειακές διαφορές και σχηματίστηκαν οι δομές πάνω στις οποίες στηρίχθηκε από τότε η Δυτική Ευρώπη.

Εκ των υστέρων, ο προσεκτικός αναλυτής δικαιούται να διακρίνει την σαφή πολιτική σκοπιμότητα της ιστοριογραφικής τάσης που επικράτησε μετά το 1945: σε μια Ευρώπη κατεστραμμένη από δύο παγκοσμίους πολέμους και αμέτρητες εθνικές διαμάχες, όπου το μέλλον δεν είχε να προσφέρει άλλο από μίσος και αίμα ανάμεσα σε Γάλλους και Γερμανούς, μια ευαίσθητη ελίτ διανοουμένων προσέτρεξε προς το κοινό παρελθόν, την τελευταία εποχή, που Γαλλία και Γερμανία ήταν ενωμένες σε ένα ένδοξο κράτος. Η ψυχολογική ανάγκη να τονιστεί και να εξιδανικευτεί εκείνη η εποχή είναι ασφαλώς κατανοητή. Ο συνδυασμός της με την ισχυρή βούληση της πολιτικής εξουσίας να υπερβεί τις πρόσφατες διαφορές οδήγησε στην βιβλιογραφική υπερπαραγωγή της μεταπολεμικής περιόδου.

Ωστόσο η εξαντλητική έρευνα πάνω στην Καρολίγγεια εποχή άρχισε αργά αλλά σταθερά να οδηγεί σε απρόβλεπτα συμπεράσματα. Όσο πιο πολύ μεγέθυναν την μικροεικόνα οι ιστορικοί, τόσο πιο πολύπλοκη εμφανιζόταν. Αντί για μια ενοποιημένη κοινωνία, άρχισε να ξεπροβάλλει ένα πολύχρωμο καλειδοσκόπιο. Στην πράξη, συμπέραναν οι ερευνητές, ούτε οι εθνοτικές και περιφερειακές διαφορές εξαλείφθηκαν, ούτε οι θρησκευτικές ακολουθίες τυποποιήθηκαν, ούτε το εκπαιδευτικό σύστημα ενοποιήθηκε. Είναι αμφίβολο ακόμη και αν υπήρχε ένας αντιπροσωπευτικός Καρολίγγειος τρόπος αγροτικής εκμετάλλευσης. (Sullivan,1989).

Στο τέλος, κάποιοι ερευνητές άρχισαν να αναρωτιούνται αν αλήθευε το βασικότερο από τα κυρίαρχα θεμέλια της θεωρίας για την “Καρολίγγεια κληρονομιά” της Ευρώπης. Αν, δηλαδή, η Καρολίγγεια εποχή καθόρισε, πράγματι, τις κοινωνικές δομές και τον πνευματικό προσανατολισμό της Ευρώπης στους αιώνες που ακολούθησαν. Η προσεκτικότερη έρευνα του δέκατου αιώνα (των κατ’ εξοχήν “Σκοτεινών χρόνων”) έδειξε ότι μετά από την κατάλυση του Καρολίγγειου κράτους και τις καταστρεπτικές επιδρομές των Βίκινγκς και των Μαγυάρων, ο δυτικοευρωπαίος που αντίκριζε την αυγή της δεύτερης χιλιετίας δεν έβλεπε παρά ερείπια. Ακόμη και η μορφή του “κλασικού” φεουδαρχικού συστήματος φαίνεται

ότι προέκυψε από την κατάρρευση της κεντρικής εξουσίας στην μετά-Καρολίγγεια εποχή, ενώ οι αγροτικές σχέσεις ήταν αρκετά διαφορετικές στην αυτοκρατορία του Καρλομάγνου. Όπως τόνισε ο Fossier στο ιδιαίτερα σημαντικό δίτομο έργο του “Η παιδική ηλικία της Ευρώπης, 10ος-12ος αιώνας οι κοινωνικές και οικονομικές πλευρές” (στα γαλλικά, 1982), η κοινωνία που στήθηκε στην Ευρώπη μετά το 1000 δεν στηρίχθηκε στο μακρινό Καρολίγγειο παρελθόν, το οποίο συχνά αγνοείται και ως ανάμνηση, αλλά πάνω σε νέες δομές που έπρεπε συχνά να επινοηθούν από το μηδέν. Παρ’ όλα αυτά, παρέμειναν, δυστυχώς, ως πολιτική και πνευματική κληρονομιά οι εχθρικές απόψεις των Φράγκων εναντίον των ελληνόφωνων Ρωμαίων, τους οποίους μετονόμασαν από τότε σε “Γραικούς”.

Στους αιώνες που ακολούθησαν, η αξιολόγηση του Καρλομάγνου υπήρξε συχνά πολύ πιο αρνητική από ό,τι τον εικοστό αιώνα. Οι ουμανιστές της Αναγέννησης τον έβλεπαν ως πρόδρομο της γερμανικής Αυτοκρατορίας που τους καταπίεζε. Τον 18^ο αιώνα, ο Βολτέρος θεωρούσε ότι ο Καρλομάγνος κατέστησε δούλους όλους τους μη Χριστιανούς υπηκόους του και καθιέρωσε την πιο αποτρόπαια Ιερά Εξέταση που γνώρισε ποτέ ο κόσμος. (G.W.Trompf,1973). Παρόμοια άποψη εξέφραζε ο Γίββων, η εποχή του Καρλομάγνου ήταν βυθισμένη στην “άγνοια και στη μωροπιστία”, και “η γραμματική και η λογική, η μουσική και η αστρονομία καλλιεργούνταν μόνον ως υπηρετρίες της δεισιδαιμονίας”. Η εικόνα άρχισε να αλλάζει μόλις τον 19^ο αιώνα με την επικράτηση του ρομαντισμού και την εξιδανίκευση του ομιχλώδους μεσαιωνικού παρελθόντος της Δυτικής Ευρώπης.

Για να γίνει αντιληπτή η υπερβολική σημασία που δόθηκε σε ορισμένα γεγονότα της Καρολίγγειας εποχής για την εξέλιξη της Ευρώπης, θα αναφέρουμε ενδεικτικά δύο από αυτά.

Το πρώτο είναι μια μικρή λεπτομέρεια που αποτελεί για τους περισσότερους από μας το μόνο γεγονός του δυτικού Μεσαίωνα, που θυμόμαστε από τα μαθητικά μας χρόνια. Μαθαίναμε τότε για την

“κοσμοϊστορικής σημασίας” νίκη των Φράγκων με αρχηγό τον Κάρολο Μαρτέλ στο Πουατιέ το 732 μ.Χ., που ανέκοψε την προέλαση των Αράβων και έσωσε την Ευρώπη από τον ισλαμικό κίνδυνο. Ωστόσο, αν κοιτάξει κάποιος τον χάρτη, θα διαπιστώσει ότι το Πουατιέ βρίσκεται πολύ ψηλά στη Γαλλία, εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από την Ισπανία (την οποία κατείχαν οι Άραβες). Ακόμη και χάνοντας στο Πουατιέ, οι Άραβες θα είχαν τη δυνατότητα να κατέχουν όλη τη νότια Γαλλία και να προχωρούν παραπέρα. Και πράγματι αυτό έκαναν! Μετά το Πουατιέ κι ενώ είχαν ήδη κατακτήσει το Μπορντό, τη Νίμ και όλη την Προβηγκία, συνέχισαν να επεκτείνονται στην δυτική Ευρώπη και έφτασαν μέχρι τη Γενεύη. Έναν αιώνα αργότερα έφτασαν μέχρι τα προάστια της Ρώμης. Παρέμειναν στη νότια Γαλλία ως το 972 μ.Χ. και έλεγχαν τα περάσματα των Άλπεων μέχρι το 980 μ.Χ. περίπου, δηλαδή διακόσια πενήντα χρόνια μετά τη μάχη του Πουατιέ.

Γνωρίζοντας τα παραπάνω, είναι προφανώς δύσκολο να αντιληφθεί κάποιος με ποιόν τρόπο η μάχη του Πουατιέ έσωσε την Ευρώπη από τους Άραβες. Γίνεται εύκολο μόνο, αν θυμηθούμε ότι ο Κάρολος Μαρτέλ ήταν ο παππούς του Καρλομάγνου και πρώτος βασιλιάς της δυναστείας (ανέτρεψε τους Μεροβίγγειους βασιλείς). Ασφαλώς η εκ των υστέρων μυθοποίηση της νέας δυναστείας απαιτούσε ένα ηρωικό κατόρθωμα πανευρωπαϊκής εμβέλειας. Και σίγουρα η ιστοριογραφία του εικοστού αιώνα βρήκε στην μάχη του Πουατιέ ένα κατάλληλο σύμβολο, που εξύψωνε τη λαμπρή Καρολίγγεια εποχή.

Το δεύτερο γεγονός έχει να κάνει με τα Libri Carolini, το έργο που συντάχθηκε στην αυλή του Καρλομάγνου, για να επενδύσει και “θεολογικά” τις πολιτικές αξιώσεις των Φράγκων εναντίον της Κωνσταντινούπολης. Με τα Libri Carolini, οι Φράγκοι αντέκρουσαν την επιχειρηματολογία της Έβδομης Οικουμενικής Συνόδου, η οποία αποκατέστησε την προσκύνηση των εικόνων μετά από 60 χρόνια εικονομαχίας. Η ποιότητα της Φραγκικής πολεμικής δεν χρήζει σχολιασμού- αρκεί να αναφερθεί ότι ο συγγραφέας αρνείται να απαντήσει

στα επιχειρήματα του Αγίου Γρηγορίου Νύσης (που περιλαμβάνονταν στο κείμενο της Συνόδου) γράφοντας γι' αυτόν ότι “αγνοούμε και τη ζωή και το έργο του”.

Τι έγινε όμως στη συνέχεια; Ποια ήταν η κληρονομιά των Libri Carolini, στη δυτικοευρωπαϊκή σκέψη; Η απάντηση για πολλούς αιώνες είναι: καμία. Μάλιστα, πολύ σύντομα έπεσαν στη λήθη, αφού δεν αναφέρονται μετά τον ένατο αιώνα, και μέχρι τον 16^ο αιώνα αγνοείτο ακόμη και η ύπαρξή τους. Όταν ανακαλύφθηκαν και εκδόθηκαν το 1549, θεωρήθηκαν αμέσως πλαστά -τόσο ξένα ήταν προς την νοοτροπία ακόμη και της Παπικής Εκκλησίας. Μάλιστα, δέκα χρόνια αργότερα, περιλήφθηκαν στο περιβόητο Index των απαγορευμένων βιβλίων της Παπικής Εκκλησίας και παρέμειναν εκεί μέχρι το 1900. (Βλ. A. Freeman, *Theodulf of Orleans and the Libri Carolini*, Speculum, 1957). Φαίνεται, λοιπόν, και από αυτό το παράδειγμα ότι με τις σαρωτικές καταστροφές του δέκατου αιώνα σε πολλούς τομείς δεν απέμεινε ούτε η ανάμνηση των φραγκικών προσπαθειών για τη δημιουργία μιας κοινής δυτικοευρωπαϊκής κουλτούρας. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ίδιοι οι Φράγκοι, που κατέλαβαν τον Παπικό θρόνο από τον ενδέκατο αιώνα, αγνοούσαν τα Libri Carolini, γι' αυτό άλλωστε η Παπική Εκκλησία δέχεται την Έβδομη Οικουμενική Σύνοδο, παρά την απόρριψή της από τον Καρλομάγνο. Πρέπει, πάντως, να προστεθεί ότι η ανακάλυψή τους τον 16^ο αιώνα συνέπεσε με την εμφάνιση του Προτεσταντισμού, ο οποίος αμέσως βρήκε στα Libri Carolini έναν σύμμαχο στις απόψεις του εναντίον των εικόνων. Ο Καλβίνος στο *Institutio Christianae Religionis* (από την έκδοση του 1550 και όχι σε προηγούμενες) αντικρούει την Έβδομη Οικουμενική Σύνοδο αντιγράφοντας επιχειρήματα από τα νεοδημοσιευθέντα Libri Carolini. (βλ. J. Payton, “Calvin and the Libri Carolini” *Sixteenth Century Journal*, 1997). Με αυτήν την έννοια, η κληρονομιά του Καρλομάγνου επέζησε σε μεγάλο τμήμα της Δύσης μέχρι τις ημέρες μας.

Η ιστοριογραφική επαναξιολόγηση της σημασίας του Καρλομάγνου που προαναφέραμε συνέπεσε περίπου με τις πολιτικές αλλαγές του 1989,

οι οποίες μετατόπισαν γρήγορα τα σύνορα της Ευρώπης προς ανατολάς. Καμία από τις νέες χώρες που εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το 2004 δεν θεωρεί τον Καρλομάγνο πρόγονό της, όπως άλλωστε δεν τον θεωρούσαν οι πέντε από τις έξι τελευταίες χώρες που εντάχθηκαν τις δεκαετίες του 1980 και 1990. Συνεπώς, σε μεγάλο βαθμό η πολιτική σκοπιμότητα της εξύμνησης του Καρλομάγνου φαίνεται ότι έχει εκλείψει. Η φιγούρα του δεν αποτυπώθηκε πάνω στο ευρώ, το “Μουσείο της Ευρώπης” στις Βρυξέλλες δεν θα παραλείψει την ελληνορωμαϊκή ιστορία και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεδριάζει πλέον στο καινούργιο κτίριο Justus Lipsius. Η επιλογή του Καρλομάγνου ως “Europe pater” έπαψε να ισχύει. Θέλουμε να ελπίζουμε ότι μαζί της θα παύσει να ισχύει η διαχωριστική γραμμή που έθετε την Ελλάδα έξω από την “Ευρώπη” και ότι η προκατάληψη αιώνων κατά των Ρωμαίων θα τεθεί σταδιακά στο περιθώριο. Στη νέα περίοδο που ξεκίνησε το 2004 με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέχρι σήμερα, κυρίαρχο στοιχείο θα είναι η αναγνώριση της πολιτιστικής πολυμορφίας και η αποδοχή της διαφορετικής ιστορικής παράδοσης. Εναπόκειται, λοιπόν, σε μας να προβάλλουμε την αξία της ορθόδοξης παράδοσής μας και να την επαναφέρουμε στην θέση που της αξίζει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΈΝΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι συνυφασμένη με την ίδια της τη φύση. Πράγματι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ανοιχτή σε όλα τα δημοκρατικά ευρωπαϊκά κράτη που είναι ικανά να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές προκλήσεις της προσχώρησης και να εφαρμόσουν τους κανόνες που συνεπάγεται η τελευταία. Η διεύρυνση του 2004 με τις οκτώ χώρες της κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και οι δύο νησιωτικές μεσογειακές χώρες Μάλτα και Κύπρο αποτελεί τη μεγαλύτερη και πιο φιλόδοξη διεύρυνση στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον ερχομό των νέων κρατών, ο αριθμός των μελών από 15 γίνεται 25, με έναν πληθυσμό που ξεπερνά τα 450 εκατ. Κάτοικους, δηλαδή το συνολικό πληθυσμό των ΗΠΑ και της Ρωσίας.

Και τα δέκα μέλη προσχωρούν επειδή θεωρούν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο φυσικός τους χώρος και επειδή συμμερίζονται τους στόχους της για ελευθερία, δημοκρατία και ευημερία. Με τη διεύρυνση κλείνει επιτέλους το χάσμα που άνοιξαν στην Ευρώπη ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος, η αντιπαράθεση Ανατολής – Δύσης και ο ψυχρός πόλεμος.

Οι δέκα χώρες – Κύπρος, Τσέχικη δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία και Σλοβενία – είναι φτωχότερες από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ μια από τις κορυφαίες προτεραιότητες της διευρυμένης ένωσης είναι η όσο το δυνατόν ταχύτερη άνοδος του βιοτικού τους επιπέδου, με βάση το βιοτικό επίπεδο των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αμέσως μετά την κατάρρευση του κομμουνισμού γύρω στο 1990, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστήριξε τη διαδικασία εκδημοκρατισμού στις πρώην κομμουνιστικές χώρες και με την εγκαθίδρυση της οικονομίας της αγοράς, άρχισε να χορηγεί τεχνική και χρηματοδοτική βοήθεια. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, είχαν συναφθεί εμπορικές συμφωνίες, οι οποίες παρείχαν στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, προτιμησιακή πρόσβαση στις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών τους. Ανάλογες συμφωνίες με την Κύπρο και τη Μάλτα χρονολογούνται από την δεκαετία του 1970. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για

τη συμφωνία των όρων, βάσει των οποίων οι νέες χώρες θα ανελάμβαναν για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του μέλους, πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 1998 και 2002. ως ημερομηνία προσχώρησης ορίστηκε η 1^η Μαΐου 2004.

Είναι ήδη φανερό ότι η διεύρυνση αυτή θα αλλάξει τον τρόπο λειτουργίας της ένωσης, από τη στιγμή που τα νέα μέλη παίρνουν τις θέσεις τους δίπλα στα σημερινά κράτη μέλη στα κύρια θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, μια τέτοια διεύρυνση θα φέρει και πολλές αλλαγές στις εξωτερικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως, με τις νέες γειτονικές της χώρες τόσο στα ανατολικά όσο και στα νότια.

Τέλος, την 1^η Ιανουαρίου του 2007 προσχώρησε η Βουλγαρία και η Ρουμανία στις 25 υπάρχουσες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης.

1.2 Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Η εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η διεύρυνση αποτελούν αμφότερες αναπόσπαστο μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήδη από την ίδρυση της. Κάθε προηγούμενη διεύρυνση – η τελευταία είναι η έκτη από το 1973 – έφερε πολλά οφέλη στους πολίτες της Ευρώπης καθώς και νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις της. Μέσα στο διάστημα αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε μια τελωνειακή ένωση, μια ενιαία αγορά και ένα ενιαίο νόμισμα. Έτσι, άνθρωποι, εμπορεύματα, υπηρεσίες και κεφάλαια κυκλοφορούν μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση τόσο ελεύθερα όσο και στο εσωτερικό μιας χώρας. Οι ελευθερίες αυτές επεκτείνονται τώρα και στα 12 νέα μέλη. Η συμμετοχή 27 χωρών στη ζώνη ειρήνης, ευημερίας και σταθερότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα ενισχύσει την ασφάλεια όλων των πολιτών της.

Οι διαπραγματεύσεις με την υποψήφια χώρα, την Τουρκία, θα μπορέσουν να αρχίσουν εφόσον η χώρα αυτή εκπληρώσει τα λεγόμενα «πολιτικά κριτήρια» σε ό,τι αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου καθώς και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.

Η διαδικασία ενσωμάτωσης των νέων μελών εκτυλίσσεται σε διάφορα στάδια. Κατ' αρχάς, τα νέα μέλη συμμετέχουν, ήδη από την πρώτη στιγμή, στις θεσμικές δομές της ένωσης. Οι υπουργοί τους αποφασίζουν από κοινού με τους ομόλογους τους στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στέλνουν τους εκλεγμένους αντιπρόσωπους τους

στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, ενώ η κάθε χώρα διορίζει ένα μέλος της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι γλώσσες τους γίνονται επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σ' ένα δεύτερο στάδιο, η προσχώρηση γίνεται μέσω της πρόσβασης σε προγράμματα και ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο των οποίων οι περιορισμένοι πόροι της Ένωσης κατανέμονται έτσι ώστε να δίδεται προτεραιότητα σ' όσους έχουν τις περισσότερες ανάγκες. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπόρεσε να χορηγήσει στο παρελθόν ειδική βοήθεια στις φτωχότερες χώρες και περιοχές της. Για την περίοδο από τον Μάιο του 2004, ημερομηνία προσχώρησης, μέχρι το τέλος του 2006 χρησιμοποιήθηκε συνολικό πόσο 21,75 δις ευρώ υπέρ των νέων μελών από τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, τα νέα μέλη επωφελούνται, σταδιακά όμως, από ενισχύσεις για τους αγρότες τους στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Η ιδιότητα του μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεπάγεται, πέρα από τα δικαιώματα και υποχρεώσεις και καθήκοντα. Στη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων κάθε νέο μέλος υιοθέτησε την ισχύουσα νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το λεγόμενο «κοινοτικό κερκτημένο»). Όμως, η υιοθέτηση των κανόνων δεν αρκεί. Θα πρέπει και να εφαρμόζονται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρακολουθεί ήδη και θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί από κοντά τη διαδικασία αυτή.

Τα νέα μέλη έχουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο να παίξουν σε ό,τι αφορά την προστασία του δικαιώματος των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ελεύθερη κυκλοφορία και ατομική ασφάλεια. Η κινητικότητα και η ασφάλεια στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, τα νέα μέλη αναλαμβάνουν τώρα την ευθύνη του έλεγχου μεγάλων τμημάτων των συνόρων αυτών. για να βοηθήσει τις χώρες αυτές στο έργο τους, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χορηγήσει σημαντικά ποσά για σύγχρονους εξοπλισμούς και για την εκπαίδευση του προσωπικού και θα συνεχίσει να παρέχει τη βοήθεια αυτή μέχρι το 2006.

Όπως έγινε και με τις προηγούμενες διεύρυνσεις, προβλέπεται ένας μηχανισμός ασφάλειας χάρη στον οποίον τα κράτη μέλη θα προστατεύονται έναντι απρόβλεπτων δυσκολιών που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα της διεύρυνσης. Ο μηχανισμός αυτός θα καταργηθεί τρία χρόνια μετά την προσχώρηση του 2007.

Κατά κεφαλήν ΑεγχII: κατανομή του πλούτου

Λουξεμβούργο	189
Ιρλανδία	125
Δανία	115
Κάτω Χώρες	113
Αυστρία	110
Βέλγιο	108
Φιλανδία	104
Γαλλία	103
Ηνωμένο Βασίλειο	103
Γερμανία	103
Ιταλία	103
Σουηδία	102
Μέσος όρος των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης	100
Ισπανία	84
Σλοβενία	74
Κύπρος	72
Πορτογαλία	69
Ελλάδα	66
Τσέχικη Δημοκρατία	60
Ουγγαρία	57
Μάλτα	55
Σλοβακία	47
Εσθονία	42
Πολωνία	39
Λιθουανία	39
Λετονία	35

Το επίπεδο του ΑεγχΠ για τα νέα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνεται από το 35% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Λετονία μέχρι το 74% για τη Σλοβενία.

Πολωνία

Η Πολωνία είναι αναμφίβολα το μεγαλύτερο από τα νέα κράτη μέλη. Το πολωνικό κράτος έχει ιστορία άνω των χιλίων ετών και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πολιτιστική ανάπτυξη της Ευρώπης, ήδη από την εποχή του Μεσαίωνα. Τον 16^ο αιώνα υπήρξε μια από τις ισχυρότερες χώρες της Ευρώπης.

ΤΑ ΒΑΛΤΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

ΕΣΘΟΝΙΑ

Η Εσθονία είναι το βορειότερο από τα βαλτικά κράτη. Η χώρα είναι, ως επί το πλείστον, πεδινή με 1400 λίμνες και 1521 νησιά. Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της καλύπτεται από καλλιεργούμενες εκτάσεις και δάση. Το Ταλλίν είναι μια από τις πιο καλοδιατηρημένες μεσαιωνικές πόλεις στην Ευρώπη ενώ ο τουρισμός αντιπροσωπεύει το 15% του ΑΕΠ της Εσθονίας.

ΛΕΤΟΝΙΑ

Η Λετονία είναι πεδινή χώρα με εκτεταμένες δασικές εκτάσεις που τροφοδοτούν με ξυλεία τις κατασκευαστικές βιομηχανίες και τη χαρτοποιία. Επίσης, η Λετονία παράγει πολλά καταναλωτικά προϊόντα, είδη κλωστοϋφαντουργίας και εργαλειομηχανές.

Η Ρίγα, που ιδρύθηκε το 1201, είναι η μεγαλύτερη πόλη των Βαλτικών κρατών με πληθυσμό πάνω από 800.000 κάτοικους. από εθνοτική άποψη, ο πληθυσμός αποτελείται από 56% Λετονούς και 30% Ρώσους. Το ένα τρίτο και πλέον του πληθυσμού ζει στη Ρίγα.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Η Λιθουανία υπήρξε κάποτε το κέντρο μιας αυτοκρατορίας που ξεκινούσε από τη Βαλτική και έφτανε μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα. Στο λιθουανικό χωριό Μπερνοτάι βρίσκεται το γεωγραφικό κέντρο της ευρωπαϊκής ηπείρου. Η Λιθουανία, το μεγαλύτερο από τα βαλτικά κράτη, έχει πολλές λίμνες, ποτάμια και δάση, καθώς και αμμώδεις ακτές μήκους 99 χιλιομέτρων.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η περιοχή της τσεχικής δημοκρατίας ήταν το τμήμα της αυτοκρατορίας των Αψβούργων επί 300χρονια.ενώ το 1919 απέκτησε την ανεξαρτησία της ως τμήμα της Τσεχοσλοβακίας. Πριν από το β' παγκόσμιο πόλεμο, η χώρα αυτή υπήρξε ένα από τα δέκα πιο ανεπτυγμένα βιομηχανικά κράτη. Το 1993 η Τσεχοσλοβακία διασπάστηκε ειρηνικά στην τσεχική δημοκρατία και τη Σλοβακία.

ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Πρώην τμήμα της αυτοκρατορίας των Αψβούργων, η Σλοβακία έγινε ξεχωριστό ανεξάρτητο κράτος το 1993, μετά το διαχωριστικό της από την τσεχική δημοκρατία. Την εποχή εκείνη χρειάστηκε να δημιουργήσει εκ του μηδενός, κεντρική διοίκηση και ξεχωριστό νομισματικό τραπεζικό και φορολογικό σύστημα.

ΣΛΟΒΕΝΙΑ

Η Σλοβενία υπήρξε η πρώτη από τις δημοκρατίες που αποσχίστηκαν από την πρώην Γιουγκοσλαβία και αναζήτησαν την τύχη τους στην καρδιά της Ευρώπης.

ΚΥΠΡΟΣ

Η Κύπρος υπήρξε για πολλά χρόνια το σταυροδρόμι Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής και φέρει ακόμα πολλά ίχνη από διάφορους πολιτισμούς στο πέρασμα των αιώνων – ρωμαϊκός, βυζαντινός, ενετικός - . Οι κυριότερες οικονομικές δραστηριότητες του νησιού είναι τα φαρμακευτικά προϊόντα και οι υπηρεσίες σε επιχειρήσεις.

ΜΑΛΤΑ

Η Μάλτα είναι ένα κράμα πολιτισμών με μακραίωνη ιστορία. Τα τείχη της μαρτυρούν το ιστορικό της παρελθόν, που πολλές φορές υπήρξε πολυτάραχο.

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό τομέα δραστηριότητας στην Μάλτα, όμως, κι άλλες υπηρεσίες αρχίζουν να αναπτύσσονται, όπως οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και οι μεταφορές. Η τοπική γλώσσα – τα μαλτέζικα – μοιάζει με την αραβική, αλλά ως επίσημη γλώσσα αναγνωρίζεται και η αγγλική.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Κατά το 2004 η Βουλγαρία συνέχισε τις προσπάθειες της για την επίτευξη των στόχων που προβλέπει η αναθεωρημένη εταιρική σχέση. Πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και της δικαιοσύνης, τη διαδικασία ιδιωτικοποιήσεων και την προσαρμογή προς την κοινοτική νομοθεσία. Εντούτοις θα πρέπει να γίνουν και άλλες προσπάθειες ειδικά όσον αφορά το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προστασία των μειονοτήτων. Προς το σκοπό αυτό θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες για τη βελτίωση της κατάστασης της κοινότητας Ρομ. Θα πρέπει επίσης να γίνουν πολλές προσπάθειες για τη μείωση των ενισχύσεων στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών. Θα πρέπει επίσης να βελτιωθεί η ποιότητα των επενδύσεων στις υποδομές, στο εκπαιδευτικό σύστημα και στον τομέα της υγείας. Θα πρέπει επίσης να εφαρμοσθούν τα προγράμματα μεταρρύθμισης στους τομείς των τελωνείων και των φορών.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Η Ρουμανία έχει ήδη αρχίσει να εφαρμόζει τις προτεραιότητες που αναφέρονται στην αναθεωρημένη εταιρική σχέση για την προσχώρηση. Έχει πραγματοποιηθεί γενική πρόοδος, αλλά φαίνεται αναγκαίο να καταβληθούν συμπληρωματικές προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων που έχουν καθοριστεί για την περίοδο 2003 – 2004. Κατά τον τρόπο αυτό, η Ρουμανία άρχισε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στους τομείς της δημόσιας διοίκησης, της καταπολέμησης της διαφθοράς και του δικαστικού συστήματος, προκειμένου να ενισχύσει τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Νέα πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προστασίας των μειονοτήτων. Ωστόσο πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων αυτών καθώς και στα μέσα για την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Στο επίπεδο των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, σημαντικές ιδιωτικοποιήσεις έλαβαν χώρα στον τομέα της βιομηχανίας και στον τομέα της ενέργειας. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να τελειώσει η συσσώρευση των καθυστερούμενων οφειλών και να καταπολεμηθούν οι δισταγμοί ως προς την προσφυγή στις διαδικασίες πτώχευσης. Η Ρουμανία σημείωσε ικανοποιητική

πρόοδο στην υιοθεσία και στην εφαρμογή του κεκτημένου. Ωστόσο, παραμένει αναγκαίο να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες ώστε να εξασφαλίσει η εφαρμογή και ο σεβασμός της νομοθεσίας που απορρέει από τις δεσμεύσεις που έχουν ληφθεί κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Κατά τρόπο γενικό πρέπει να ενισχυθεί η νομοθετική ευθυγράμμιση και η διοικητική διάρθρωση για να τηρηθούν οι εν λόγω δεσμεύσεις.

1.3 ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Ο αντίκτυπος της διεύρυνσης στην οικονομία της ευρωπαϊκής ένωσης θα είναι σημαντικός, δεδομένου ότι μια μεγαλύτερη και πιο ολοκληρωμένη αγορά ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη τόσο για τα νέα όσο και για τα σημερινά κράτη μέλη.

Η Ευρωπαϊκή επιτροπή εκτιμά ότι η προσχώρηση στην ένωση έχει ως αποτέλεσμα να αυξηθεί ο ρυθμός ανάπτυξης κάθε νέου μέλους κατά 1% ετησίως κατά το δέκα πρώτα χρόνια της ένταξης. Το ποσοστό της επιπλέον ανάπτυξης για τα άλλα μέλη, αν και χαμηλότερο, είναι σημαντικό. Η διευρυμένη ενιαία αγορά θα προσφέρει στις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις της ευρωπαϊκής ένωσης νέες δυνατότητες, θα δημιουργήσει θέσεις απασχόλησης και θα αυξήσει τα φορολογικά έσοδα των κυβερνήσεων, τα οποία θα μπορούν να διατεθούν σε προγράμματα προτεραιότητας. Η εμπειρία της Ιρλανδίας της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Ελλάδας δείχνει πως η ένταξη μπορεί να ευνοήσει την ανάπτυξη που στο παρελθόν ήταν ασθενέστερες.

Τα νέα κράτη μέλη παραμένουν σημαντικοί πελάτες για τις επενδύσεις των άλλων χωρών της ευρωπαϊκής ένωσης καθώς και για τις εξαγωγές των κεφαλαίων και καταναλωτικών αγαθών τους. Ορισμένες από τις επενδύσεις και τις εξαγωγές αυτές θα χρησιμοποιηθούν για την βελτίωση της υποδομής των νέων κρατών μελών και τη δημιουργία οδικών αξόνων ανατολής – δύσης, πέρα από τους ήδη υπάρχοντες βορρά – νότου. Η συνδυασμένη εισαγωγή νέων τεχνολογιών, τεχνογνωσία και χρηματοοικονομικών επενδύσεων έχει ήδη ευνοήσει την παραγωγικότητα, αφού οι παλιές βιομηχανίες αναδιαρθρώνονται και νέες κερδίζουν έδαφος.

Επίσης, η επιχειρηματική δραστηριότητα στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση θα επωφεληθεί από τις βελτιώσεις του νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου των νέων κρατών μέλλον, αφού τα κράτη αυτά προσαρμόζουν τη νομοθεσία τους με τη νομοθεσία της

ένωσης και εφαρμόζουν τα πρότυπα της για την προστασία της ευρεσιτεχνίας και των σχεδίων και υποδειγμάτων. Η κατάργηση αυτών των «μη δασμολογικών εμπορικών φραγμών» μεταξύ παλιών και νέων μελών θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του μεγέθους της ενιαίας αγοράς κατά 75 και πλέον εκατ. Καταναλωτές. Οι οικονομίες κλίμακας που θα προκύψουν θα δώσουν νέα ώθηση στις συναλλαγές και θα βελτιώσουν ακόμα περισσότερο την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα δημιουργήσει μεγαλύτερες δυνατότητες για τους εξαγωγείς της στην παγκόσμια αγορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Η επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από 15 σε 27 μέλη ωφέλησε σημαντικά τόσο τα παλιά όσο και τα νέα κράτη μέλη. Ωστόσο, κάθε μεγάλη αλλαγή δημιουργεί πάντα ανησυχία και η διεύρυνση της ευρωπαϊκής ένωσης δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Η εμπειρία των προηγούμενων διευρύνσεων της ευρωπαϊκής ένωσης έδειξε ότι το νέο εύκολα ενσωματώνεται στο παλιό και ότι οι οποίες δυσκολίες μπορεί να υπάρξουν, για ένα μικρό διάστημα, γρήγορα αντισταθμίζονται από μακροπρόθεσμα οφέλη.

Η διεύρυνση του 2004 λόγω του μεγέθους της, δημιούργησε επιπλέον ανησυχίες στους πολίτες και των δύο πλευρών σχετικά με τον αντίκτυπο που αυτή θα είχε στη ζωή και την εργασία τους. Και δεν είναι περίεργο που, ορισμένες φορές, οι ανησυχίες της μιας πλευράς αντανακλούσαν τις ανησυχίες της άλλης.

Έτσι, ορισμένοι στις χώρες της Δύσης ανησύχησαν ότι θα κινδύνευε η απασχόληση τους, αν οι νέοι πολίτες της ευρωπαϊκής ένωσης – που θα ήταν πρόθυμοι να εργαστούν με σχετικά χαμηλό ημερομίσθιο – μετακινούνταν μαζικά προς τις χώρες αυτές ή ακόμα, τι θα συνέβαινε αν οι επιχειρήσεις μετέφεραν την παραγωγή τους σε φθηνότερες μονάδες παραγωγής στα νέα κράτη μέλη; Άλλοι ανησύχησαν σχετικά με τα περιβαλλοντικά

πρότυπα ή την πιθανότητα εισόδου μεγαλύτερου αριθμού παράνομων μεταναστών στην ευρωπαϊκή ένωση μέσω των νέων κρατών μελών.

Στις νέες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, πολλοί αναρωτιούνται αν οι οικονομίες τους θα μπορέσουν να αντέξουν τον ανταγωνισμό των δυτικών επιχειρήσεων ή αν οι αγρότες τους θα μπορέσουν να επιβιώσουν σε σχέση με τους αγρότες της ευρωπαϊκής ένωσης, που επί χρόνια υποστηρίζονται από την αντίστοιχη αγροτική πολιτική. Άλλοι ανησύχησαν ότι οι πλουσιότεροι πολίτες της ευρωπαϊκής ένωσης θα οδηγηθούν σε άνοδο τις τιμές πώλησης ή ενοικίασης των ακινήτων.

Στο πολιτικό επίπεδο, ορισμένοι αναρωτήθηκαν μήπως μια τόσο μεγάλη διεύρυνση όπως του 2004 θα καθυστερούσε την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ή θα εξανέμιζε ότι έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα. Άλλοι, στις νέες χώρες μέλη, άρχισαν να αναρωτιούνται αν ήταν σωστό να παραχωρήσουν την κυριαρχία τους στις Βρυξέλλες τόσο γρήγορα μετά την αποτίναξη του σοβιετικού ζυγού. Όλα τα ερωτήματα αυτά εξετάστηκαν και απαντήθηκαν κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις και μάλιστα, με τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων στο ίδιο διάστημα. Εξάλλου, η ίδια η διεύρυνση θα φέρει μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία και έτσι οι σημερινές θετικές τάσεις θα συνεχιστούν. Βραχυπρόθεσμα, έχουν συμφωνηθεί μεταβατικά μέτρα για την αντιμετώπιση του τυχόν αρνητικού αντίκτυπου που μπορεί να υπάρξει στην οικονομία ενός οποιουδήποτε κράτους μέλους. Οι χώρες που ήταν ήδη μέλη πριν από το 2004 θα μπορούν, για μια περίοδο επτά ετών το πολύ, να αποφασίζουν ελεύθερα πότε οι εργαζόμενοι των νέων κρατών μελών θα μπορούν να μπουν στις αγορές εργασίας τους. Η εμπειρία, πάντως, των προηγούμενων διευρύνσεων έδειξε ότι συνήθως, λίγοι εργαζόμενοι επιλέγουν τη λύση της μετανάστευσης.

Αυτή τη στιγμή καταβάλλονται προσπάθειες για την ενίσχυση των συνοριακών ελέγχων εκ μέρους των νέων χωρών στα νέα ανατολικά σύνορα της ένωσης. Είναι δε προς το συμφέρον τους να εφαρμόζονται οι έλεγχοι αυτοί αυστηρά δεδομένου ότι αποτελούν και οι ίδιες τελικό προορισμό παράνομων μεταναστών ή εγκληματιών από το εξωτερικό – και όχι απλώς σημεία διέλευσης προς άλλες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης. Επιπλέον, σύμφωνα με ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών, τα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των νέων χωρών και των άλλων της ένωσης θα καταργηθούν μόνον όταν κριθεί κατάλληλη η προστασία των εξωτερικών συνόρων.

Η προσαρμογή στα περιβαλλοντικά πρότυπα της Ευρωπαϊκής ένωσης μπορεί να απαιτήσει αρκετό χρόνο. Όμως, ήδη από το πρόγραμμα ISPA, Διατίθεται 1 δις. Ευρώ ετησίως για έργα στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος στα νέα κράτη μέλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1. ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ Ο ΕΥΡΥΤΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Μια Ευρωπαϊκή Ένωση 27 μελών έχει πολλά κοινά με την Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 αλλά, συγχρόνως και ορισμένες διαφορές. Πρώτα απ' όλα, έχουν αλλάξει οι σχέσεις της με τις γειτονικές της χώρες και τον ευρύτερο κόσμο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως οικονομικός παράγοντας, έχει αποκτήσει ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα και πρέπει επίσης να προσαρμοστεί στη νέα κατάσταση και το ίδιο πρέπει να κάνουν και οι εμπορικοί της εταίροι. Από τη μια, μπορούν και αυτοί να επωφεληθούν από την έκταση της ενιαίας αγοράς, αφού έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν ή να εξαγάγουν προς την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την άλλη, η ύπαρξη μιας μεγαλύτερης εσωτερικής αγοράς να δημιουργήσει οικονομίες κλίμακας και αλλά πλεονεκτήματα για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται μαζί με αυτό. Οι σχέσεις μετά την διεύρυνση πρέπει να εξεταστούν με βάση τρεις τουλάχιστον παραμέτρους:

- αντίκτυπος για τις ευρωπαϊκές χώρες που είναι σήμερα ή θα είναι μελλοντικά υποψήφιος για ένταξη.
- Γειτονικές χώρες στα νέα εξωτερικά σύνορα της ευρωπαϊκής ένωσης (Ρωσία, Ουκρανία, Λευκορωσία και Μολδαβία, στα ανατολικά, και μεσογειακές χώρες στα νότια).
- Υπόλοιπος κόσμος: ποιος θα είναι ο αντίκτυπος μιας τεράστιας ευρωκεντρικής εμπορικής ζώνης στις σχέσεις με τους εμπορικούς της εταίρους σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Η Ελλάδα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η νέα διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου (Κύπρος, Μάλτα, Τουρκία) συνιστά ιστορική επιλογή, που η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να υλοποιήσει τα αμέσως επόμενα χρόνια. Η ένταξη των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου στην Ένωση επιδιώκεται ως προϋπόθεση για την εδραίωση της σταθερότητας, ειρήνης και δημοκρατίας στον ευρωπαϊκό χώρο. Γενικά, εκτιμάται ότι η επέκταση του συστήματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στο σύνολο του ευρωπαϊκού χώρου θα συμβάλει καθοριστικά στη δημιουργία των συνθηκών, όρων και προϋποθέσεων που θα επιτρέψουν τη διαμόρφωση της Ευρώπης ως *"ευρύτερης περιοχής, σταθερότητας, ασφάλειας, δημοκρατίας και ευημερίας"* (www.europa.eu.int).

Επομένως, η διεύρυνση επιδιώκεται κυρίως ως συντελεστής για την εδραίωση της σταθερότητας στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Όπως είπε πρόσφατα ο αρμόδιος επίτροπος για τις εξωτερικές σχέσεις **Chris Patten**, με τη *"διεύρυνση η Ένωση επιδιώκει να εξαγάγει σταθερότητα"* στο σύνολο της Ευρώπης

Βεβαίως, η αύξηση του αριθμού των κρατών-μελών σε 27, θέτει τεράστια προβλήματα προσαρμογής στο θεσμικό, πολιτικό και οικονομικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η διεύρυνση θέτει το πρόβλημα της μετεξέλιξης της Ένωσης σε Πολιτική Ένωση με δημοκρατικά νομιμοποιημένους και αποτελεσματικούς θεσμούς. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών αποτελεί το αντικείμενο των εργασιών της Συνέλευσης (Convention) που έχει ήδη αρχίσει τις εργασίες της.

Η διεύρυνση αποτελεί κεντρική επιλογή για την Ελλάδα. Από την έναρξη της διαδικασίας, αρχές της δεκαετίας του 1990, η Ελλάδα υποστήριξε σταθερά τον στόχο της διεύρυνσης προκειμένου να συμπεριλάβει τις χώρες της Κεντρικής / Ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου. Παράλληλα, η ελληνική κοινωνία καταγράφει υψηλά ποσοστά υποστήριξης προς τον στόχο της διεύρυνσης, αντίθετα με την πλειοψηφία των υπολοίπων κρατών-μελών.

Η Ελλάδα μαζί με τη Δανία και Σουηδία βρίσκονται επικεφαλής των κρατών-μελών με τα υψηλότερα ποσοστά υποστήριξης του στόχου της διεύρυνσης. Βεβαίως, η Ελλάδα υποστηρίζει τη διεύρυνση της Ένωσης υπό τη βασική προϋπόθεση ότι δεν θα υπονομεύσει τη λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν θα αλλοιώσει τον τελεολογικό πολιτικό στόχο της ευρωπαϊκής ενοποίησης, που είναι η συγκρότηση της δημοκρατικής Πολιτικής Ένωσης (ομοσπονδιακής διάστασης). Για τον λόγο αυτό, η Ελλάδα υποστηρίζει ταυτόχρονα και σταθερά την εμβάθυνση της ενοποίησης με τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και τη μετεξέλιξη της Ένωσης σε Πολιτική Ένωση. Τις θέσεις αυτές προβάλλει στη διαδικασία που έχει αρχίσει και που πρόκειται να καταλήξει σε μια νέα Διακυβερνητική Διάσκεψη το 2003/2004 για την υιοθέτηση μίας νέας συνταγματικής συνθήκης (Συντάγματος) που θα εδραιώσει την πολιτική προοπτική της Ευρώπης (http://www.parembasis.gr/2003/03_11.htm).

Η Διεύρυνση αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα πολιτικά μέσα που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την προώθηση της ειρήνης, της ευημερίας, της σταθερότητας και της ανάπτυξης στην Ευρώπη. Η πολιτική της Διεύρυνσης καθορίζεται στο άρθρο 49 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το οποίο κάθε ευρωπαϊκό κράτος το οποίο σέβεται τις θεμελιώδεις δημοκρατικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος της Ένωσης.

Η Ελλάδα υποστηρίζει τον στόχο της διεύρυνσης όχι απλώς ως ιδεολογική επιλογή ιστορικού χαρακτήρα του ευρύτερου ευρωπαϊκού

χώρου, αλλά γιατί εκτιμά ότι η διεύρυνση "συμφέρει" τη χώρα. Συγκεκριμένα, σε τρεις ειδικότερους τομείς η διεύρυνση εμφανίζεται να εξυπηρετεί τα ελληνικά συμφέροντα:

α) Εδραίωση περιφερειακής σταθερότητας.

Η εδραίωση της περιφερειακής σταθερότητας, ιδιαίτερα στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης, που συνεπάγεται η διεύρυνση αποτελεί στόχο στρατηγικής σημασίας και περιεχομένου για την Ελλάδα. Η Ελλάδα είναι, ως γνωστόν, η μόνη χώρα-μέλος της Ένωσης που δεν έχει κοινά σύνορα με τις λοιπές χώρες-μέλη. Τα σύνορα της Ελλάδας είναι σχεδόν στο σύνολο τους εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Επίσης, η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συνορεύει με την "περιοχή αστάθειας" της Ένωσης. Κατά συνέπεια, η χώρα έχει ισχυρό συμφέρον "να δει" το σύστημα ολοκλήρωσης να επεκτείνεται στην περιοχή και τα ελληνικά σύνορα να μετατρέπονται από "εξωτερικά" σε "εσωτερικά σύνορα" της Ένωσης. Αν, μάλιστα, η Τουρκία ενταχθεί τελικά στην Ένωση, τότε οι συνθήκες σταθεροποίησης συνόρων και περιοχής θα είναι ακόμη ισχυρότερες. Τούτο ισχύει, φυσικά και για την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Και για τον λόγο αυτό, ακριβώς, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι τα Βαλκάνια στην ολότητα τους θα πρέπει, τελικά, να αποτελέσουν μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού βεβαίως εκπληρώσουν τις απαιτούμενες πολιτικές και οικονομικές προϋποθέσεις και κριτήρια.

β) Ενίσχυση του οικονομικού ρόλου της Ελλάδας.

Η νέα διεύρυνση θα έχει οπωσδήποτε σημαντικές οικονομικές συνέπειες στις πολιτικές (ΚΑΠ, διαρθρωτική πολιτική κτλ.) και στον προϋπολογισμό της Ένωσης. Δεν υπάρχουν, ωστόσο, ακριβείς εκτιμήσεις για το συνολικό κόστος της διεύρυνσης. Εκτιμάται, όμως, ότι το συνολικό όφελος θα είναι υψηλότερο για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις χώρες-μέλη (άνοιγμα εσωτερικής αγοράς κτλ.). Οι επιπτώσεις στον προϋπολογισμό και στις μεταφορές πόρων προς τις "χώρες συνοχής" (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία) προκαλούν ορισμένες ανησυχίες.

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι "μεταφορές πόρων" στην Ελλάδα είναι διασφαλισμένες έως το 2006 με βάση τις ισχύουσες "δημοσιονομικές προοπτικές". Για

την επόμενη περίοδο δημοσιονομικών προοπτικών (2006-2013), υπάρχουν οι θεσμικές ρυθμίσεις που θα εξασφαλίσουν τη σταθερή ροή των πόρων με τις αναπόφευκτες προσαρμογές που επιβάλλει τόσο η διεύρυνση όσο και η επίτευξη υψηλότερης σύγκλισης μεταξύ της Ελλάδας και της υπόλοιπης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε συνολικότερη και μακροχρόνια, όμως, προοπτική η διεύρυνση προσφέρει το σταθερό περιβάλλον και τις συνθήκες για την Ελλάδα να ενισχύσει την οικονομική παρουσία της και ρόλο στην περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων.

Η Ελλάδα ήδη κατέχει κεντρική θέση στην οικονομία της περιοχής. Η διεύρυνση θα συμβάλει στην ενίσχυση του περιφερειακού, οικονομικού και - τελικά - πολιτικού ρόλου της Ελλάδας. Τούτο είναι αυτονόητα σημαντικό (www.europa.eu.int).

γ) Ένταξη Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ένταξη της Κύπρου αποτέλεσε στρατηγικό στόχο της Ελλάδας εδώ και αρκετά χρόνια. Η ενσωμάτωση της Κύπρου δεν θα πρέπει να ερμηνευθεί ως εκδήλωση εθνικής πολιτικής που έχει απλώς ως στόχο να ενισχύσει την παρουσία της Ελλάδας στην Ένωση

Θα πρέπει, αντιθέτως, να κατανοηθεί ως εξέλιξη που συμβάλλει στην εδραίωση της σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή και στην ασφάλεια της νήσου. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ελπίζεται ότι τελικά θα επιλυθεί το πρόβλημα της διαίρεσης του νησιού, με ευεργετικές επιδράσεις και προεκτάσεις για όλες τις πλευρές.

Όπως αναφέραμε, η Ελλάδα έχει ταχθεί, επίσης, ενεργά υπέρ της ενσωμάτωσης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως μείζων στρατηγικός στόχος, η ένταξη της Τουρκίας μπορεί να αποδειχθεί καταλυτικός παράγων για την υπέρβαση των προβλημάτων στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις. Αλλά για να προχωρήσει η ένταξη της Τουρκίας θα πρέπει να αλλάξουν πολλά και σημαντικά, τόσο στην ίδια την Ένωση όσο και - κυρίως - στην Τουρκία (Ιωακειμίδης, 2002).

Οι θετικές επιπτώσεις θα προέλθουν, κυρίως, από την αύξηση του όγκου του εξαγωγικού εμπορίου της Ελλάδας με τις εν λόγω χώρες, λόγω κατάργησης των δασμών, με πιθανή εξαίρεση την Κύπρο όπου αναμένεται ένταση του ανταγωνισμού τόσο από τις νεοεισερχόμενες όσο και από τα παλαιότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ελλάδα δύναται να αξιοποιήσει κατ' αρχάς τις δυνατότητες που θα παρουσιασθούν από το φαινόμενο της δημιουργίας εμπορίου (trade creation), μέσω της παροχής ανταγωνιστικών προϊόντων σε σχετικά χαμηλές τιμές. Άλλωστε η χώρα μας διαθέτει μία σχετικά ανταγωνιστική, σε ότι αφορά το κόστος, παραγωγική δομή.

Η είσοδος των τριών χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1995 ακολουθήθηκε από σαφή πτώση του ελληνικού μεριδίου στο ενδοκοινοτικό εμπόριο (Moschonas , 2000).

Ωστόσο, η σταδιακή αύξηση του βαθμού ευημερίας των χωρών της Διεύρυνσης (ΧτΔ) - η Κύπρος παρουσιάζει ήδη υψηλό δείκτη ευημερίας - θα οδηγήσει σε σταδιακή «απαξίωση» τα ελληνικά προϊόντα και οι τοπικοί καταναλωτές αναμένεται να στραφούν σε ακριβότερα προϊόντα, καλύτερης ποιότητας και μείγματος μάρκετινγκ τα οποία θα ανταποκρίνονται στις μελλοντικές ανάγκες για status και κοινωνική ανάδειξη. Περισσότερο ορατή καθίσταται αυτή η εξέλιξη στη Σλοβενία όπου το μέσο ετήσιο κατά κεφαλήν εισόδημα προσεγγίζει και αυτό της Ελλάδας.

Αξιοσημείωτο, επίσης, γεγονός είναι ότι η συνολική ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων στις ΧτΔ είναι περιορισμένη σε σχέση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Πέραν των όποιων ευκαιριών, θα πρέπει να τονισθεί ότι αυτές δύνανται να εξανεμισθούν σε περίπτωση οικονομικής αστάθειας των χωρών, οι οποίες, παρά το γεγονός ότι λογικά κατά την ένταξή τους θα έχουν σχετική οικονομική σταθερότητα, δεν αποκλείεται να αντιμετωπίσουν σχετικά περιορισμένες κρίσεις, δημοσιονομικής φύσης, οι οποίες περιορίζουν την κατανάλωση.

Παράλληλα, η πιθανή ενεργοποίηση του «μοντέλου της βαρύτητας» μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στις ελληνικές εξαγωγές προς τις όμορες, τότε, χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το μοντέλο αυτό προβλέπει

ότι, το διμερές εμπόριο μεταξύ των χωρών αναπτύσσεται περισσότερο με τις γειτονικές χώρες και αυτές που έχουν ανεπτυγμένες οικονομίες. Συνεπώς, είναι ορατή η απειλή της υποκατάστασης μέρους των ελληνικών εξαγωγών προς τη Γερμανία, την Αυστρία και τις Σκανδιναβικές χώρες από προϊόντα προερχόμενα από τις ΧτΔ.

Τέλος, τονίζεται για μία ακόμη φορά η ανάγκη να υιοθετηθεί από τις ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις μία στρατηγική ανάπτυξης ανταγωνιστικών προϊόντων με βάση το τρίπτυχο ποιότητα - τιμή - μάρκετινγκ, στρατηγική η οποία θα αποτελέσει το εχέγγυο για τη μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση των νέων αυτών αγορών.

Εν κατακλείδι, αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η πάγια θέση του ΣΕΒΕ για Εθνική Στρατηγική Εξαγωγών, μέσω της δημιουργίας ενός συντονιστικού οργάνου, στο οποίο θα συμμετέχουν οι αρμόδιοι φορείς που δραστηριοποιούνται στην κατεύθυνση της ανάπτυξης των ελληνικών εξαγωγών και το οποίο θα συνθέσει τις θέσεις τους και την εμπειρία τους με σκοπό τον συντονισμό των προσπαθειών τους για ενιαία δράση στις υπό ένταξη χώρες (http://www.parembasis.gr/2003/03_11_10.htm).

Εξαγωγικοί κλάδοι: ευκαιρίες και απειλές

Μία πρώτη εκτίμηση της ανταγωνιστικότητας των κλάδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε σχέση με το σύνολο των 10 ΧτΔ, δείχνει υψηλή ανταγωνιστικότητα στα βιομηχανικά αγαθά διαφόρων υλικών, στο μηχανολογικό εξοπλισμό και οχήματα και στα διάφορα βιομηχανικά είδη. Στον αντίποδα στις ακατέργαστες πρώτες ύλες εκτός καυσίμων, καύσιμα ορυκτέλαια κ.α., και έλαια και λίπη φυτικής ή ζωικής προέλευσης, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται να έχουν σχετικό συγκριτικό μειονέκτημα. Η εξέλιξη αυτή ανταποκρίνεται στις προσδοκίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εξειδίκευση σε προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου καθώς και σε προϊόντα εντάσεως ανθρωπίνων πόρων.

Συνολικά και σε ότι αφορά όλες τις ΧτΔ, ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την Ελλάδα, προκύπτει στους εξής κλάδους:

- Φρούτα
- Λίπη και έλαια
- Παρασκευάσματα με βάση τα δημητριακά
- Παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων
- Ποτά
- Καπνά
- Πετρελαιοειδή
- Καλλυντικά
- Πλαστικά
- Βαμβάκι
- Ενδύματα
- Αλουμίνιο
- Όργανα ακριβείας

Αντίθετα, η Ελλάδα μειονεκτεί στους εξής κλάδους:

- Αυτοκίνητα
- Μηχανολογικός εξοπλισμός
- Συσκευές και ηλεκτρολογικό υλικό
- Σίδηρος και χάλυβας
- Ξυλεία
- Χαρτί
- Καουτσούκ
- Ζωντανά ζώα
- Γυαλί
- Προϊόντα κεραμευτικής

Τα ελληνικά προϊόντα που κατέχουν τα μεγαλύτερα μερίδια αγοράς είναι τα ακόλουθα:

- Καρποί και φρούτα νωπά
- Παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων
- Καπνά και υποκατάστατα καπνού
- Βαμβάκι
- Αντικείμενα τέχνης, συλλογών ή αρχαιοτήτων

- Προϊόντα αλευροποιίας
- Γουνοδέρματα και γουναρικά.
- Σαπούνια και κεριά μεταποιημένα
- Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ξύδι
- Αξεσουάρ ένδυσης

Παρασκευάσματα με βάση τα δημητριακά (Ιωακειμίδης, 2002).

Πίνακας: Στοιχεία των υπό ένταξη χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση

	Συνολικός πληθυσμός (σε εκατ.)	Ετήσιο κατά κεφαλήν εισόδημα (σε €)	Μέση ετήσια αύξηση ΑΕΠ (1991-2001)	Ελληνικές εξαγωγές 2001 (σε εκατ. €)	Εισαγωγές από Ε.Ε. 2001 (σε εκατ. €)	Μερίδιο ελληνικών προϊόντων
Πολωνία	38,7	4.230	5,1	130	35.505	0,4%
Τσεχία	10,3	5.250	2,2	66	27.426	0,2%
Ουγγαρία	10,2	4.820	2,8	66	23.742	0,3%
Σλοβακία	5,4	3.760	3,3	20	7.916	0,3%
Λιθουανία	3,5	3.290	-0,9	8	3.391	0,2%
Λετονία	2,3	3.260	-0,2	6	2.436	0,3%
Σλοβενία	2,0	9.780	3,7	35	8.453	0,4%
Εσθονία	1,4	3.890	4,4	5	3.038	0,2%
Κύπρος	0,8	11.447	4,2	600	2.951	20,3%
Μάλτα	0,4	9.470	4,2	171	2.492	6,9%
Σύνολο	74,9	4.585	3,8	1.108	117.351	0,9%
<i>Ελλάδα</i>	<i>10,6</i>	<i>11.780</i>	<i>2,5</i>	<i>11.427</i>		

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα και Eurostat

(http://ec.europa.eu/youreurope/nav/el/business/development/market-info/statistics/index_el.html?print=true)

Πίνακας: Οι ελληνικές εισαγωγές από τις χώρες της διεύρυνσης, σε χιλ. ευρώ

	1997	1998	1999	2000	2001	Μέση ετήσια τάση
Τσεχία	87.897	103.407	87.730	142.814	161.708	16,5%
Πολωνία	76.606	94.007	95.754	204.766	131.623	14,5%
Ουγγαρία	78.974	85.267	73.500	120.055	129.409	13,1%
Κύπρος	47.349	46.437	54.594	87.336	96.016	19,3%
Σλοβακία	32.103	29.961	25.763	34.408	63.472	18,6%
Σλοβενία	21.116	22.412	20.923	24.732	29.909	9,1%
Λετονία	1.483	5.363	1.455	1.266	13.632	74,1%
Μάλτα	8.177	3.260	7.479	29.144	10.814	7,2%
Λιθουανία	1.911	1.874	1.286	11.665	4.563	24,3%
Εσθονία	653	3.150	1.366	2.195	3.981	57,1%
ΣΥΝΟΛΟ	356.269	395.138	369.850	658.381	645.127	16,0%

Πηγή: Eurostat

Πίνακας: Οι ελληνικές εξαγωγές στις χώρες της διεύρυνσης, σε χιλ. ευρώ

	1997	1998	1999	2000	2001	Μέση ετήσια τάση
Κύπρος	349.115	370.201	388.475	551.898	600.156	14,5%
Μάλτα	98.154	93.320	105.503	147.772	171.302	14,9%
Πολωνία	81.820	83.448	79.706	95.646	129.727	12,2%
Τσεχία	43.769	47.765	45.436	58.409	66.302	10,9%
Ουγγαρία	49.840	48.086	46.307	54.616	65.680	7,1%
Σλοβενία	16.577	20.045	20.601	23.831	34.908	20,5%
Σλοβακία	12.102	13.456	10.675	14.269	20.440	14,0%
Λιθουανία	17.359	7.346	6.436	9.314	8.226	-17,0%
Λετονία	5.041	4.671	6.294	5.485	6.155	5,1%
Εσθονία	1.104	2.857	2.090	2.718	5.132	46,8%
ΣΥΝΟΛΟ	674.881	691.195	711.523	963.958	1.108.028	13,2%

Πηγή: Eurostat

Πίνακας: Το εμπορικό ισοζύγιο με τις χώρες της διεύρυνσης, σε χιλ. ευρώ

	1997	1998	1999	2000	2001
Κύπρος	-44.128	-55.642	-42.294	-84.405	-95.406
Μάλτα	5.214	-10.559	-16.048	-109.120	-1.896
Πολωνία	-29.134	-37.181	-27.193	-65.439	-63.729
Τσεχία	301.766	323.764	333.881	464.562	504.140
Ουγγαρία	-20.001	-16.505	-15.088	-20.139	-43.032
Σλοβενία	-4.539	-2.367	-322	-901	4.999
Σλοβακία	3.558	-692	4.839	4.219	-7.477
Λιθουανία	89.977	90.060	98.024	118.628	160.488
Λετονία	15.448	5.472	5.150	-2.351	3.663
Εσθονία	451	-293	724	523	1.151
ΣΥΝΟΛΟ	362.740	296.057	341.673	305.577	462.901

Πηγή: Eurostat

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Η πορεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Ελλάδας προϋπήρχε της διασύνδεσης της πορείας της χώρας με τις προσπάθειες ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας / Ένωσης. Έλαβε, ωστόσο, συγκεκριμένη διάσταση με την υποβολή της αίτησης για σύνδεση με τη νεοπαγή Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), τον Ιούνιο του 1959, αίτηση που οδήγησε στην υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης Ελλάδας – ΕΟΚ, τον Ιούνιο του 1961. Η Συμφωνία αυτή που ουσιαστικά αποτελούσε το πρώτο βήμα στην πορεία της Ελλάδας για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, «πάγωσε» με την εγκαθίδρυση της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα (Απρίλιος 1967) και επανενεργοποιήθηκε μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας (Ιούλιος 1974).

Ο στόχος όμως της ελληνικής κυβέρνησης και ειδικότερα του τότε πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή ήταν η επιδίωξη της ενσωμάτωσης της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως πλήρες μέλος. Πράγματι, η αίτηση για πλήρη ένταξη υποβλήθηκε στις 12 Ιουνίου 1975, με επιστολή που ο Κ. Καραμανλής απηύθυνε στον τότε πρόεδρο του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Υπουργό Εξωτερικών της Ιρλανδίας G. Fitzgerald (υπουργείο εξωτερικών 2007).

Οι λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα επέλεξε την πλήρη ένταξη στην Κοινότητα μπορούν να συνοψισθούν στους εξής:

- Θεώρησε την Κοινότητα ως το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα μπορούσε να σταθεροποιήσει το δημοκρατικό πολιτικό της σύστημα και θεσμούς.

- Επεδίωκε την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της θέσης της στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα καθώς και της «διαπραγματευτικής της δύναμης», ιδιαίτερα σε σχέση με την Τουρκία η οποία εμφανιζόταν ως η μείζων απειλή για την Ελλάδα μετά την εισβολή και κατάληψη μέρους της Κύπρου (Ιούλιος 1974). Στα πλαίσια αυτά, η Ελλάδα επεδίωκε επίσης τη χαλάρωση της έντονης εξάρτησης που είχε αναπτύξει μεταπολεμικά από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ).
- Θεώρησε την ένταξη στην Κοινότητα ως ισχυρό παράγοντα που θα συνέβαλε στην ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.
- Επιθυμούσε ως ευρωπαϊκή χώρα, να είναι «παρούσα» και να επηρεάσει τις διεργασίες για την ευρωπαϊκή ενοποίηση και το πρότυπο της Ευρώπης, στο οποίο η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει.

Η πρώτη αντίδραση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην Ελληνική αίτηση εκδηλώθηκε αρχικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission) η οποία σύμφωνα με το (τότε) άρθρο 237 της Συνθήκης της Ρώμης, έπρεπε να διατυπώσει «γνώμη» πάνω στην αίτηση χώρας για ένταξη στην Κοινότητα. Η Επιτροπή δημοσίευσε τη «γνώμη» της στις 28 Ιανουαρίου 1976. Προς μεγάλη έκπληξη, ενώ τόνισε ότι πρέπει να δοθεί «σαφώς θετική απάντηση» στο αίτημα της Ελλάδας για ένταξη, πρότεινε θέσπιση προενταξιακής μεταβατικής περιόδου πριν από την πλήρη θεσμική ενσωμάτωση της χώρας προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Με παρέμβαση του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή προς τις κυβερνήσεις των εννέα χωρών – μελών και ιδιαίτερα τη Γαλλία και Γερμανία, η πρόταση αυτή της Επιτροπής απορρίφθηκε. Έτσι, τον Ιούλιο 1976 άρχισαν οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη, οι οποίες ολοκληρώθηκαν το Μάιο 1979 με την υπογραφή της Πράξης Προσχώρησης στην Αθήνα (στο

Ζάππειο Μέγαρο). Το Ελληνικό Κοινοβούλιο κύρωσε την Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στις 28 Ιουνίου 1979.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα / Ένωση στην περίοδο 1981-2002 μπορεί να διακριθεί σε τρεις βασικές χρονικές υπο-περιόδους: την πρώτη μεταξύ 1981-1985, τη δεύτερη μεταξύ 1985-1995 και την τρίτη από το 1996 μέχρι σήμερα.

Η πρώτη περίοδος χαρακτηρίζεται από έντονη αμφισβήτηση ορισμένων σοβαρών πτυχών της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Παράλληλα, επιδιώχθηκε η αναθεώρηση της θέσης της χώρας στην Κοινότητα με τη διαμόρφωση ενός «ειδικού καθεστώτος» σχέσεων και ρυθμίσεων. Για το σκοπό αυτό, η Ελλάδα υπέβαλε, το Μάρτιο του 1982, Υπόμνημα με το οποίο ζήτησε πρόσθετες αποκλίσεις από την εφαρμογή ορισμένων κοινοτικών πολιτικών καθώς και πρόσθετη οικονομική ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνώρισε ως βάσιμο μόνο το δεύτερο αίτημα το οποίο ουσιαστικά ικανοποιήθηκε με την έγκριση, το 1985, των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ). Η σημασία των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων όμως ήταν πολύ μεγαλύτερη των πρόσθετων πόρων που εγκρίθηκαν τότε για την Ελλάδα γιατί εγκαινίασαν την προσπάθεια για την ανάπτυξη διαρθρωτικής πολιτικής από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης., η οποία αποκρυσταλλώθηκε το 1988 στη νέα διαρθρωτική πολιτική, το πρώτο «πακέτο Delors».

Στα γενικότερα θέματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ειδικότερα στις προσπάθειες και τα σχέδια για την εμβάθυνση της ενοποίησης στο θεσμικό, πολιτικό και αμυντικό τομέα, η Ελλάδα υπήρξε ιδιαίτερα επιφυλακτική την περίοδο αυτή.

Στη δεύτερη περίοδο της συμμετοχής της, η πολιτική που προβάλλει η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται βαθμιαία από εντονότερες φιλο-ενοποιητικές θέσεις. Ιδιαίτερα από το 1988 και μετά, αρχίζει να υποστηρίζει το «ομοσπονδιακό» πρότυπο ενοποίησης καθώς και την ανάπτυξη κοινής πολιτικής σε νέους τομείς (παιδεία, υγεία, περιβάλλον), την ενίσχυση των υπερεθνικών θεσμών (Επιτροπή και Κοινοβούλιο) και την ανάπτυξη κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας από την Ένωση. Από την άλλη πλευρά όμως υπάρχουν ακόμη αντιφάσεις, τόσο στον οικονομικό τομέα, με την απόκλιση της χώρας από το μέσο «κοινοτικό» επίπεδο ανάπτυξης, όσο και στον πολιτικό, με το πρόβλημα της ονομασίας της ΠΓΔΜ που εκτονώθηκε με την υπογραφή της ενδιάμεσης Συμφωνίας (www.europa.eu.int).

Παράλληλα, από το 1987, η Ελλάδα αρχίζει να αναδεικνύει ως κύριο πολιτικό στόχο τη διασφάλιση της προοπτικής ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Για το σκοπό αυτό, υποστήριξε την κυβέρνηση της Λευκωσίας στην υποβολή από την τελευταία αίτησης για ένταξη, τον Ιούνιο του 1990.

Η τρίτη περίοδος της συμμετοχής της Ελλάδας στην Κοινότητα / Ένωση, ξεκίνησε το 1996 και χαρακτηρίζεται από ακόμα μεγαλύτερη υποστήριξη προς την ιδέα και τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την εμβάθυνση της ενοποίησης σε όλους τους τομείς, με άξονα μάλιστα το ομοσπονδιακό μοντέλο. Χαρακτηρίζεται ακόμα από την προσπάθεια υψηλότερης οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης με την επίτευξη των «κριτηρίων σύγκλισης» της Συνθήκης του Μάαστριχ και τη συμμετοχή της χώρας ως πλήρες μέλος στο ενιαίο νόμισμα (ευρώ) και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) από την 1η Ιανουαρίου 2002.

Η τέταρτη ελληνική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (πρώτο εξάμηνο 2003) ολοκληρώθηκε, κατά γενική ομολογία, με επιτυχία, ενώ κατά τη

διάρκειά της συντελέστηκε η μεγαλύτερη διεύρυνση στη μέχρι τώρα ιστορία της Ενωμένης Ευρώπης (10 νέα κράτη μέλη).

Η πρόοδος της έρευνας και της μελέτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα εμφανίζεται να αφορά άμεσα την πορεία και τη θέση της χώρας προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, καθώς επίσης και τις βασικές θεσμικές και πολιτικές εξελίξεις της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Συγχρόνως, η μελέτη της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης έχει ενισχυθεί επίσης στην προηγούμενη δεκαετία από μια συνεχώς αυξανόμενη επέκταση των ευρωπαϊκών μελετών στα ελληνικά πανεπιστήμια. Αυτό ήταν μια αναμενόμενη ανάπτυξη που οφείλεται εν μέρει στην τοποθέτηση υπέρ-ολοκλήρωσης της χώρας και της αναζήτησής της για την ενεργό συμμετοχή στη σφαίρα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου. Πιο συγκεκριμένα, οι βασικοί παράγοντες που έδωσαν την ώθηση στην έρευνα στον τομέα της ευρωπαϊκών διακυβέρνησης και της ολοκλήρωσης ήταν συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η επακόλουθη ανάγκη για τη συνειδητοποίηση και τη γνώση της δημόσιας διοίκησης και η πρόσφατη οπαδός της κατάργησης του φυλετικού διαχωρισμού θέση της πολιτικής ελίτ. Αυτοί οι παράγοντες, μαζί με το θεσμικό τεμαχισμό των κοινωνικών επιστημών στην Ελλάδα, διευκόλυναν τη μάλλον πρόωρη και γρήγορη «ανεξαρτησία» των ευρωπαϊκών μελετών (ο σχηματισμός των διαβαθμισμένων και μεταπτυχιακών προγραμμάτων των ευρωπαϊκών μελετών). Εντούτοις, ο πρόωρος και αμφισβητήσιμος, όσον αφορά τα θετικά αποτελέσματά του, ανεξαρτησία των ευρωπαϊκών μελετών (Lyrintzis:2002) ενισχύθηκε από την κυρίαρχη αιτία του εξευρωπαϊσμού, η οποία έδωσε έμφαση στα ζητήματα μέσα στην πολιτική και επιστημονική ημερήσια διάταξη όπως τα όρια μεταξύ του κράτους και της κοινωνίας, η συμμετοχή στη διαμόρφωση της πολιτικής, και η ενίσχυση των τάσεων προς τη διοικητική αποκέντρωση. Η ανάγκη για την αποτελεσματική διαχείριση της ανάπτυξης και της δομικής ευρωπαϊκής δομικής και περιφερειακής πολιτικής προγραμμάτων στα πλαίσια απαίτησε

τη μελέτη των προβλημάτων ρύθμισης στον προγραμματισμό και την εφαρμογή της γενικής στρατηγικής ανάπτυξης. Αυτό συνέβαλε στη σταθεροποίηση μιας ευνοϊκής προσέγγισης προς τη μεταφορά των ειδικοτήτων στους αποκεντρωμένους διοικητικούς οργανισμούς, σύμφωνα με την αρχή της μόνος-διακυβέρνησης και της επικουρικότητας (π.χ., η επέκταση των οργάνων τοπικής κυβέρνησης). Συγχρόνως, η εμφάνιση μιας σειράς θεμάτων, όπως η διαχείριση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, η συμμετοχή των πολιτών κάτω από μια νέα πολυπολιτισμική ταυτότητα («ευρωπαϊκή ταυτότητα»), ο ρόλος του πολιτισμού στην προώθηση ή την υποχώρηση των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών («εξευρωπαϊσμός»), καθώς επίσης και η πρόκληση της ρύθμισης για τη δημόσια διοίκηση μέσα στο νέο ευρωπαϊκό θεσμικό και οικονομικό περιβάλλον, έχει συμβάλει στην παροχή της έρευνας τις ερωτήσεις για τη συζήτηση και στην προσέλκυση της προσοχής των ερευνητών από τις διάφορες πειθαρχίες (πολιτική επιστήμη, νόμος, κοινωνιολογία, πολιτική οικονομία). Εθνική έκθεση Ελλάδα - 2 Φυσικά, οι βασικές θεσμικές εξελίξεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (διεύρυνση, διαδικασίες αναθεώρησης, ONE, Συνθήκη), αποτελούν μια σταθερή πηγή για τα ερευνητικά θέματα, καθώς επίσης και για μια σειρά δημοσιεύσεων από το 1980 μέχρι σήμερα (Ioakimidis:1995,1998, 2000, 2001, 2005, Kazakos: 1996, Moschonas: 2000, Stephanou: 1996). Η δημιουργία των ερευνητικών ιδρυμάτων για τη μελέτη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της πολιτικής έχει προσφέρει πρόσφατα ένα νέο δυναμικό στην παραγωγή της έρευνας και του επιστημονικού διαλόγου (έγγραφα εργασίας, εκθέσεις). Εντούτοις, η ανεξαρτησία των ευρωπαϊκών μελετών και η δημιουργία των ερευνητικών κέντρων δεν έχουν ακολουθηθεί από τις παρόμοιες εξελίξεις στον τομέα των επιστημονικών περιοδικών, με εξαίρεση τις δημοσιεύσεις στο νόμο. Η μελέτη της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης φιλοξενείται από τα περιοδικά που αναφέρονται γενικά στην πολιτική επιστήμη, τις εξωτερικές υποθέσεις και τις κοινωνικές επιστήμες γενικά. Η συστηματική λίστα των ευρωπαϊκών προγραμμάτων στις ευρωπαϊκές μελέτες και της καταδίωξης των

επιστημονικών δημοσιεύσεων τα τελευταία χρόνια έχει οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει μια τάση της εξέτασης των θεμάτων που δεν αγγίζουν αποκλειστικά στα «λεπτομερή» θεσμικά ζητήματα που κάνουν τους τίτλους, αλλά και στα βασικά και θεμελιώδη ζητήματα όπως η σχέση μεταξύ της δημοκρατίας και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, τις συνδέσεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με τα ιδιαίτερα ρεύματα ή τα σχολεία της πολιτικής θεωρίας, η συγκριτική μελέτη των περιπτώσεων του εξευρωπαϊσμού της δημόσιας πολιτικής, καθώς επίσης και τα ζητήματα της ταυτότητας (Chrysochoou: 2005, Ifestos: 1994, Ioakimidis: 1994, Kazakos: 2003, Lavdas/Chrysochoou: 2004, Manitakis: 2004, Pagoulatos/Blavoukos: 2004, Papadimitriou: 2002, Spanou: 2001, Tsinisizelis: 1996, 2001, Tsinisizelis/Chrysochoou: 1995, Tsoukalis, 2004). Μια τέτοια τάση ευνοεί σαφώς την εμφάνιση των ζητημάτων όπως η πολυδιάστατη διακυβέρνηση και η δυναμική προσέγγιση στην ολοκλήρωση, αντίθετα προς τη όργανο-προσανατολισμένη στο κράτος-προσανατολισμένη στο άποψη και την προσέγγιση και το σχολείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η διεύρυνση της 1ης Μαΐου 2004 χαρακτηρίζεται ως μια από τις σημαντικότερες ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις αρχές του 21ου αιώνα. Η περαιτέρω ενοποίηση της ηπείρου με ειρηνικά μέσα, διαμορφώνει μια ζώνη σταθερότητας και ευημερίας στα κράτη μέλη που αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση, με το μοναδικό και ιστορικό αυτό εγχείρημα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη μια προϊστορία επιτυχών διευρύνσεων. Η συνθήκη του Παρισιού (1951) για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) και η συνθήκη της Ρώμης (1957) για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ ή

EURATOM) υπεγράφησαν από έξι ιδρυτικά μέλη: το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες. Στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Ένωση γνώρισε τέσσερις διαδοχικές διευρύνσεις:

1973 Δανία, Ιρλανδία και Ηνωμένο Βασίλειο

1981 Ελλάδα

1986 Πορτογαλία και Ισπανία

1995 Αυστρία, Φινλανδία και Σουηδία

Ωστόσο, η διεύρυνση συνιστά μοναδική πρόκληση, δεδομένου ότι δεν υπάρχει ιστορικό προηγούμενο από την άποψη της κλίμακας και της πολυμορφίας.

Αν και οι βάσεις για τη διεύρυνση είχαν τεθεί από το 1993, η Ευρωπαϊκή Ένωση εισήλθε στην τελική φάση της διαδικασίας της διεύρυνσης το Μάρτιο του 1998. Η διαδικασία αυτή πέτυχε την ένταξη δέκα χωρών: Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακική Δημοκρατία, Σλοβενία. Άλλες τρεις χώρες παραμένουν υποψήφιες: Βουλγαρία, Ρουμανία και Τουρκία. Για την προσχώρηση στην Ένωση των 10 Νέων Κρατών-Μελών (με το πλήθος διαφορετικών ιστορικών και πολιτιστικών διαδρομών που τις χαρακτηρίζουν), ικανοποίησαν τους οικονομικούς και πολιτικούς όρους που είναι γνωστοί ως "κριτήρια της Κοπεγχάγης" και σύμφωνα με τους οποίους μια υποψήφια χώρα μέλος πρέπει:

- να έχει σταθερό δημοκρατικό καθεστώς με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου και προστασία των μειονοτήτων
- να έχει οικονομία της αγοράς που λειτουργεί
- να υιοθετήσει τους κοινούς κανόνες και τα κοινά πρότυπα και πολιτικές που συνθέτουν το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βοήθησε τα σημερινά νέα κράτη-μέλη να ενσωματώσουν την κοινοτική νομοθεσία, ενώ παρείχε σ'αυτά μια σειρά οικονομικών ενισχύσεων για την βελτίωση των υποδομών και της οικονομίας τους.

Στις 9 Οκτωβρίου 2002, η Επιτροπή είχε προτείνει για ένταξη, το 2004, την Κύπρο, την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, την Ουγγαρία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Σλοβακική Δημοκρατία και τη Σλοβενία.

Στις 13 Δεκεμβρίου 2002, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης είχε επιβεβαιώσει ότι οι προαναφερόμενες 10 χώρες θα ήταν τα νέα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την 1η Μαΐου 2004. Στις 16 Απριλίου 2003, υπογράφηκαν οι συνθήκες προσχώρησης στη Στοά Αττάλου στην Αθήνα. Την 1η Μαΐου 2004 πραγματοποιήθηκε η μεγαλύτερη Διεύρυνση στην ιστορία της Ευρωπαϊκής ένωσης . καθώς ενσωματώθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση 10 χώρες με νέα πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αριθμούσε 25 Κράτη - Μέλη. Στις 25 Απριλίου 2005 η Βουλγαρία και η Ρουμανία υπέγραψαν την συνθήκη προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Συνθήκη αυτή ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2007 (Τέμπος, 2007).

ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Τα οφέλη από την επέκταση της Ένωσης στις συγκεκριμένες χώρες είναι πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά:

- Η επέκταση της ζώνης ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρώπη θα ενισχύσει την ασφάλεια όλων των λαών της.
- Η προσθήκη άνω των 100 εκατομμυρίων πολιτών (οι δώδεκα προσχωρούσες χώρες,) από χώρες με ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης , σχηματίζει μια Ενωμένη Ευρώπη 470 εκατομμυρίων, που θα τονώσει την

οικονομική ανάπτυξη και θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας τόσο στα παλαιά όσο και στα νέα κράτη μέλη.

- Θα βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών στο σύνολο της Ευρώπης, δεδομένου ότι τα νέα κράτη μέλη θα υιοθετήσουν τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας, των ναρκωτικών και της λαθρομετανάστευσης.
- Η άφιξη των νέων κρατών μελών θα εμπλουτίσει την Ευρωπαϊκή Ένωση, αυξάνοντας την πολιτιστική πολυμορφία και την ανταλλαγή ιδεών και βελτιώνοντας την κατανόηση άλλων λαών.
- Η διεύρυνση θα ενισχύσει το ρόλο της Ένωσης στο διεθνή χώρο - εξωτερική πολιτική και πολιτική για την ασφάλεια, εμπορική πολιτική και λοιπά πεδία της παγκόσμιας διακυβέρνησης.

Οι τρίτες χώρες θα αποκομίσουν σημαντικά οφέλη από τη διευρυμένη Ένωση. Ένα ενιαίο σύνολο εμπορικών κανόνων, ενιαίο δασμολόγιο και ενιαίο σύνολο διοικητικών διαδικασιών θα ισχύουν σε ολόκληρη την ενιαία αγορά της διευρυμένης Ένωσης. Αυτό θα διευκολύνει τις συναλλαγές των επιχειρήσεων των τρίτων χωρών και θα προσφέρει καλύτερους όρους για τις επενδύσεις και το εμπόριο. Υπάρχουν ήδη ορατά οφέλη:

- Στην Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη αναδείχθηκαν σταθερά δημοκρατικά καθεστώτα, με δημοκρατικούς θεσμούς και μεγαλύτερο σεβασμό προς τις μειονότητες.
- Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις στις συγκεκριμένες χώρες είχαν ως αποτέλεσμα υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης (πάνω από τα επίπεδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και καλύτερες προοπτικές απασχόλησης.
- Η διαδικασία αυτή υποβοηθήθηκε και ενθαρρύνθηκε από την προοπτική της προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και από την οικονομική βοήθεια της τελευταίας.

- Κατόπιν αυτού, αυξήθηκαν οι εμπορικές συναλλαγές της Ένωσης με τις συγκεκριμένες χώρες (εμπορικό πλεόνασμα ύψους 17 δισ. Ευρώ το 2000) και, κατ' επέκταση, η απασχόληση και η ανάπτυξη.

Πολυάριθμες οικονομικές αναλύσεις έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα οφέλη της διεύρυνσης υπερβαίνουν το κόστος της. Έστω και αν τα οφέλη είναι σχετικά μεγαλύτερα για τα νέα κράτη-μέλη, επειδή αυτά ξεκινούν από χαμηλότερη οικονομική βάση, εν τούτοις και οι δύο πλευρές είναι κερδισμένες. Επιπλέον, τα νέα κράτη-μέλη, που είναι ήδη εκτεθειμένα στην πρόκληση της παγκοσμιοποίησης, θα βοηθήσουν την Ένωση να την αντιμετωπίσει.

Για να έχει η διεύρυνση λαϊκό έρεισμα, πρέπει να εξηγηθούν καλύτερα τα οφέλη, να επιλυθούν τα προβλήματα και να διαλυθούν οι ανησυχίες και στις δύο πλευρές.

(<http://ec.europa.eu/hellas/2forall/2.2.1dieyrynsi.htm>) .

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΣΤΑΘΜΟΙ

1950

Ο γάλλος υπουργός των εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν εκφωνεί βαρυσήμαντη ομιλία με προτάσεις που βασίζονται στις ιδέες του Ζαν Μονέ. Προτείνει να τεθεί η παραγωγή άνθρακα και χάλυβα της Γαλλίας και της Γερμανίας υπό κοινό έλεγχο στο πλαίσιο μιας νέας οργάνωσης στην οποία μπορούν να συμμετέχουν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Επειδή η ημερομηνία αυτή έχει ανακηρυχθεί ως ημερομηνία γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η 9η Μαΐου γιορτάζεται κάθε χρόνο ως η "Ημέρα της Ευρώπης".

1951

Στο Παρίσι, έξι χώρες (Βέλγιο, Γαλλία, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία

Γερμανίας, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Κάτω Χώρες) υπογράφουν την ιδρυτική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Η Συνθήκη αυτή τίθεται σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952 για περίοδο 50 ετών.

1957

Στη Ρώμη, τα έξι ιδρυτικά κράτη υπογράφουν τις Συνθήκες για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ).

1972

Υπογράφονται στις Βρυξέλλες οι Συνθήκες προσχώρησης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες της Δανίας, της Ιρλανδίας, της Νορβηγίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

1973

Η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο προσχωρούν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες τα μέλη των οποίων αυξάνονται σε εννέα. Η Νορβηγία παραμένει εκτός, μετά από δημοψήφισμα στο οποίο περισσότεροι πολίτες ψήφισαν κατά της ένταξης.

1979

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες υπογράφουν τη Συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας.

Οι πρώτες άμεσες εκλογές για την ανάδειξη των 410 μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1981

Η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

1985

Ο Ζακ Ντελόρ αναλαμβάνει Πρόεδρος της Επιτροπής (1985-1995).

Οι Ευρωπαϊκές Κοινοότητες υπογράφουν τις Συνθήκες προσχώρησης με την Ισπανία, Πορτογαλία . Στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου οι αρχηγοί των δέκα κρατών μελών συμφωνούν για την αναθεώρηση της Συνθήκης της Ρώμης και την ενίσχυση της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μέσω μιας "Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης". Αυτό ανοίγει το δρόμο για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς μέχρι το 1993.

1990

Υπογράφεται η Συμφωνία Schengen για την πλήρη κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα μεταξύ κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

1997

Υπογράφεται η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Τίθεται σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999.

1998

Αρχίζει η διαδικασία προσχώρησης των νέων υποψήφιων χωρών. Η Κύπρος, η Μάλτα και 10 χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης θα συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία Καθορίζονται σταθερές και αμετάκλητες ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων που θα αντικατασταθούν από το ευρώ.

1999

Έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ: τα νομίσματα των 11 χωρών της ΕΕ αντικαθίστανται από το ευρώ. Το ενιαίο νόμισμα εισάγεται στις χρηματαγορές. Από αυτό το σημείο και μετά η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι υπεύθυνη για τη νομισματική πολιτική της ΕΕ η οποία καθορίζεται και εφαρμόζεται σε ευρώ.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει στην Κολωνία να αναθέσει σε μια Συνέλευση να συντάξει τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

2000

Η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας ενέκρινε το κείμενο

μιας νέας Συνθήκης που τροποποιεί το σύστημα λήψης αποφάσεων στην ΕΕ, έτσι ώστε να είναι η Ένωση έτοιμη για τη διεύρυνση. Οι Πρόεδροι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρουσιάζουν επίσημα το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

2001

Υπογράφεται η Συνθήκη της Νίκαιας. Τίθεται σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2003.

14-15 Δεκεμβρίου

Η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λάκεν εγκρίνει διακήρυξη για το μέλλον της Ένωσης. Ανοίγει το δρόμο για την επόμενη μεγάλη μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για τη δημιουργία μιας Συνέλευσης που θα καταρτίσει ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

2002

Οι πολίτες των χωρών που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ αρχίζουν να χρησιμοποιούν τα χαρτονομίσματα και κέρματα του ευρώ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης αποφασίζει ότι 10 από τις υποψήφιες χώρες (Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία και Σλοβενία) θα προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία αναμένεται να προσχωρήσουν το 2007. Αποφασίζεται ότι οι προενταξιακές συνομιλίες με την Τουρκία είναι δυνατόν να αρχίσουν εάν, βάσει έκθεσης και σύστασης της Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου του 2004 αποφασίσει ότι η Τουρκία πληροί όλα τα "κριτήρια της Κοπεγχάγης".

2003

Στην Αθήνα, η Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογράφει τις Συνθήκες προσχώρησης, της Κύπρου, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Ουγγαρίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της

Σλοβακίας και της Σλοβενίας. Η Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης ολοκληρώνει τις εργασίες της για το σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Έναρξη της διακυβερνητικής διάσκεψης που θα συντάξει μια νέα Συνθήκη η οποία θα περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

2004

Η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Σλοβενία προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη που απαρτίζεται από τους αρχηγούς κρατών ή κυβέρνησης των 25 Κρατών Μελών και των 3 υποψήφιων χωρών, υιοθέτησε ομόφωνα την θέσπιση του Συντάγματος της Ευρώπης. Η συνταγματική συνθήκη υπογράφηκε από τα Κράτη Μέλη στην Ρώμη.

2005

Η Βουλγαρία και η Ρουμανία υπογράφουν την Συνθήκη Προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 Η Ελλάδα και η Διεύρυνση

Η Ελλάδα βγαίνει κερδισμένη από τη διεύρυνση, κατάφερε μετά από πολλά χρόνια υπερασπιστικής προσπάθειας να ενταχθεί η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έτσι να αυξήσει την διαπραγματευτική ισχύ που θα έχει στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κοινοβούλιο, Επιτροπή, Συμβούλιο Υπουργών, επιμέρους Επιτροπές και Υπο-επιτροπές). Η επιτυχία αυτή δεν θα πρέπει να επισκιάσει την προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού. Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ήταν, ούτε είναι αυτοσκοπός. Η επίλυση του Κυπριακού αποτελεί και πρέπει να αποτελεί την ύψιστη προσπάθεια της Ελλάδας όσον αφορά το Κυπριακό. Εκτός αυτού, η ενταξιακή επιτυχία μπορεί σε πολλά σημεία να παραμείνει νεκρό γράμμα εάν δεν επιτευχθεί η λύση στο Κυπριακό αδιέξοδο. Ούτως ή άλλως η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου θα γίνει μονάχα στο ελληνοκυπριακό τμήμα της νήσου. Πέραν αυτού υπάρχουν πολλά σημεία στα οποία η εφαρμογή των κοινοτικών αποφάσεων.

Η ένταξη της Σλοβενίας και η ένταξη των άλλων δύο Βαλκανικών κρατών το 2007, όπως και η προσχώρηση της Κύπρου, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Ουγγαρίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβακίας και της Σλοβενίας είναι εξαιρετικά επωφελείς εξελίξεις για την Ελλάδα. Με την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα δυτικά και ανατολικά Βαλκάνια, η χερσόνησος βγαίνει από την απομόνωση και αρχίζει σταδιακά να εντάσσεται στη διεθνή σκηνή. Η δυναμική της διεύρυνσης που θα ταυτιστεί χρονικά με την διεύρυνση του NATO προς ανατολάς¹[3] θα ενισχύσει το κλίμα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή και θα απομακρύνει τις πιθανότητες αναβίωσης αταβιστικών τυχοδιωκτισμών στην Βαλκανική.

[3] Τα Βαλκανικά κράτη που γίνονται μέλη του NATO από τη 1^η Ιανουαρίου 2004 είναι η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Σλοβενία. Η τελευταία εντάσσεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από 1^η Μαΐου 2004.

Η ταυτόχρονη και διπλή διεύρυνση ενός πολιτικο-αμυντικού και ενός πολιτικό-οικονομικού συνασπισμού στα Βαλκάνια θα προσδώσει μια νέα δυναμική στη συνεργασία μεταξύ των Βαλκανικών κρατών και μεταξύ αυτών και της υπόλοιπης Ευρώπης. Η Βαλκανική χερσόνησος υπήρξε η τελευταία υποπεριφέρεια της Ευρώπης που είχε παραμείνει για πολλά χρόνια εκτός των ευεργετικών διεθνών και περιφερειακών εξελίξεων απόρροια της έλλειψης σταθερότητας στην περιοχή και των μειονοτικών εξάρσεων. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ θα ενισχύσει το κλίμα ασφάλειας τόσο στις ηγεσίες των χωρών αυτών όσο και στους πολίτες τους. Μέσα από την επερχόμενη διεύρυνση θα ενισχυθούν ακόμα περισσότερο οι δημοκρατικοί θεσμοί στις χώρες αυτές, θα εδραιωθεί και διευρυνθεί το κράτος-δικαίον και η προστασία όλων των μειονοτήτων, θα ενισχυθεί η διαφάνεια, η ελευθερία και η δημοκρατία και θα αποκηρυχθεί η κατάληξη στη βία²[4] και η απειλή αυτής ως ο μόνος τρόπος επίλυσης των διακρατικών διαφορών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα τονώσει το κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών και δια μέσου της εφαρμογής της ΟΝΕ³[5] και της κατάργησης των τελωνειακών και άλλων ισοδύναμων μέσων περιορισμού των εμπορικών συναλλαγών στα νεοεφαρμοζόμενα κράτη θα ενισχυθεί η διακρατική, διασυνοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία σε πολλούς τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Έτσι η χώρα μας ούσα η μοναδική χώρα των Βαλκανίων με πολύ υψηλότερο επίπεδο διαβίωσης από τις γειτονικές και με ενισχυμένη την οικονομία της αναμένεται ότι θα πρωτοστατήσει στην ανάπτυξη διμερών και πολυμερών οικονομικών, εμπορικών και επιχειρηματικών επαφών με τις γειτονικές. Στο πλαίσιο αυτό άλλωστε ανάγεται και η διάνοιξη και λειτουργία της νέας διασυνοριακής γραμμής μεταξύ Ελλάδος-Αλβανίας στη Μέρτζανη.

2[4] Όπως π.χ. η πρόσφατη δολοφονική επίθεση κατά του μεταρρυθμιστή Πρωθυπουργού της Σερβίας και φιλοευρωπαϊστή Ζόραν Τζίντζις.

3[5] Τα νέα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αναμένεται να ενταχθούν στη πλειοψηφία τους στην ΟΝΕ πριν από 2006-2008.

Περαιτέρω, η ένταξη των Βαλκανικών κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο ΝΑΤΟ αναμένεται ότι θα αναβαθμίσει συνολικά τη γεωπολιτική, γεωστρατηγική και γεω-οικονομική αξία της περιοχής και θα μειώσει σημαντικά τις πιθανότητες έκρηξης ενός νέου Βαλκανικού πολέμου και των τοπικών και δια περιφερειακών εντάσεων που δημιουργούνται στην εν λόγω περιοχή.

Το γενικότερο κλίμα συνεργασίας που διαφαίνεται ότι θα επικρατήσει στη χερσόνησο του Αίμου δεν αποτελεί στοιχείο για τον εφησυχασμό της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Η Τουρκία και το πολιτικο-στρατιωτικό σκληροπυρηνικό κατεστημένο που διοικεί τη γείτονα χώρα φαίνεται να είναι εξαιρετικά δυσαρεστημένο από την πρόσφατη αποτυχία στη Αθήνα, ελπίζοντας ως την τελευταία στιγμή ότι κατά κάποιο τρόπο θα μπορούσαν να κωλυσιεργήσουν την ένταξη της Κύπρου ή να πετύχουν την αναγνώριση ενταξιακών δικαιωμάτων και στα κατεχόμενα. Η Τουρκία ενοχλημένη από τη Σύνοδο Κορυφής στη Κοπεγχάγη αντέδρασε με πολλές, μαζικές και επίμονες παραβάσεις και παραβιάσεις του εθνικού εναέριου χώρου και της Περιοχής Πληροφοριών Πτήσεων. Αυτές οι Τουρκικές επιθετικές αντιδράσεις που άρχισαν αρκετό καιρό⁴[6] πριν από τη Σύνοδο Κορυφής στη Κοπεγχάγη και που κορυφώθηκαν κατά τη διάρκεια της Συνόδου ως μέσο πίεσης της ελληνικής και κυπριακής πλευράς μπορεί να μην είναι οι τελευταίες. Η χώρα μας θα πρέπει να αναμένει ότι η Τουρκία θα προβεί και σε άλλες επιθετικές ενέργειες με σκοπό να ακυρώσει τα αποτελέσματα της Αθήνας και να καθυστερήσει τόσο την εφαρμογή της ένταξης στην Κύπρο όσο και την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος. Είναι άγνωστο αν ο Ερντογάν, και ο Γκιούλ που φαίνονται να είναι αρκετά μετριοπαθείς θα υπερισχύσουν στην Τουρκία. Είναι εξίσου άγνωστο αν οι φιλοευρωπαϊστές παραμείνουν ισχυροί και θα συνεχίσουν να επηρεάζουν τους υπόλοιπους στην Τουρκία, ειδικά μετά την απογοητευτική απάντηση των Βρυξελλών. Αν το φιλοευρωπαϊκό κλίμα επικρατήσει στην Τουρκία, τότε υπάρχει η πιθανότητα η

4[6] Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι ο αριθμός των Τουρκικών εναέριων παραβάσεων και παραβιάσεων

μετριοπάθεια και η συνεργασία να υπερισχύσουν μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας. Οι αλληπάλληλες δηλώσεις του Ντεκτάς στην Άγκυρα και στα κατεχόμενα με την κάλυψη των ηγετικών στελεχών της τουρκικής κυβέρνησης, ότι όχι μόνο δεν αποδέχεται τα αποτελέσματα της Αθήνας αλλά σκοπεύει να τα ανατρέψει και να εμποδίσει την εφαρμογή τους προϋδεάζουν κακούς οιωνούς. Η Τουρκία παραμένει εξαιρετικά επισφαλής γείτονας με μεγάλο βαθμό αναξιπιστίας και αφερεγγυότητας και δεν είναι προβλέψιμο κατά πόσο θα ακολουθήσει μια εξ ολοκλήρου Ευρωπαϊκή πορεία χωρίς να αμφιταλαντεύεται, όπως η Ελλάδα, ή αν θα συνεχίσει την διφορούμενη πορεία που ακολουθεί ως τώρα, με το ένα πόδι στην Ευρώπη, όποτε και όταν τη συμφέρει, και με το άλλο στην ανατολή (Τέμπος, 2007).

Επιπτώσεις από τη Διεύρυνση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με την σημερινή αλλά και την μελλοντική της μορφή αποτελεί μια πραγματικότητα στα πλαίσια της οποίας οι σχέσεις των χωρών αποκτούν όλο και περισσότερο μια κοινή οικονομική βάση και δημιουργούνται νέες τάσεις που μεταβάλλουν ταχύτατα και ριζικά το πρόσωπο της διεθνούς τουριστικής βιομηχανίας, κάνοντας επιτακτική την ανάγκη ανάπτυξης ενός δυνατού και αειφόρου τουριστικού προϊόντος για την διατήρηση μιας ανταγωνιστικής θέσης στην παγκόσμια τουριστική αγορά.

Στις αγορές αγαθών & υπηρεσιών καταγράφονται ήδη σημαντικές αλλαγές που έγιναν λόγω του αυξανόμενου όγκου του διασυνοριακού εμπορίου με τις χώρες της διεύρυνσης ακόμα πριν αυτές γίνουν επισήμως μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. εμπόριο μεταξύ Βουλγαρίας, Ελλάδας, Τουρκίας). Στις αγορές εργασίας οι δείκτες που ενδιαφέρουν είναι απασχόληση / ανεργία, κατά κεφαλήν Α.Εγχ.Π. και κινητικότητα της εργασίας (γεωγραφική αλλά και επαγγελματική). Η μακροχρόνια πορεία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης δείχνει ότι η ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση αλλά και οι διασυνοριακές πρόσκαιρες μετακινήσεις (commuter workers)

είναι σχετικά μικρές. Τα αίτια είναι: οι διαφορές μεταξύ υποδομών, θεσμικές και διοικητικές διαφορές, πολιτισμικές και γλωσσικές διαφορές και ιστορικοί-ψυχολογικοί φραγμοί. Ήδη 8 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης απεκδύθηκαν της δυνατότητάς τους να θέσουν φραγμούς στην είσοδο των πολιτών των νέων μελών στις αγορές εργασίας τους. (Μεταξύ αυτών που από 1ης Μαΐου 2006 απελευθερώνουν την είσοδο και η Ελλάδα). Επιπλέον η Ελλάδα είχε δεχθεί μεγάλο αριθμό μεταναστών-εργατών από τις όμορες χώρες κατά τη δεκαετία του 1990, πολύ πριν οι χώρες προέλευσης μπουν σε «ενταξιακή πορεία». Σημαντικές διασυνοριακές μετακινήσεις εργατικού δυναμικού ενδέχεται να αναπτυχθούν μεταξύ περιοχών που διαθέτουν ικανή οικονομική μάζα και σημαντική πληθυσμιακή πυκνότητα. Αυτές θα είναι πιο έντονες αν ισχύουν ουσιαστικές διαφορές εισοδήματος μεταξύ τους και υπερπροσφορά εργασίας στη μια πλευρά. Ωστόσο τέτοιες όμορες περιοχές βρίσκονται προς το παρόν περισσότερο στην Ελληνοτουρκική μεθόριο (Νότιο Αιγαίο;) αλλά όχι στην Ελληνοβουλγαρική (Lavdas K., Chryssochoou D.,2004).

Συνεπώς η μελέτη των επιπτώσεων της νέας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις αγορές εργασίας στην Ελλάδα θα πρέπει να εστιάσει στις μεταβολές που θα προκληθούν στα άλλα τρία πεδία (και ιδιαίτερα στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών) και εμμέσως στις αγορές εργασίας και μάλιστα κάνοντας τη διάκριση μεταξύ των αγορών εργασίας των συνοριακών περιοχών και των «εσωτερικών» περιφερειών.

Την 1η Μαΐου 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήσε τον αριθμό των κρατών-μελών της από 15 σε 25. Μετά την υπογραφή της Πράξης Προσχώρησης στις 16 Απριλίου στην Αθήνα, ακολουθεί η διαδικασία επικύρωσης της Πράξης Προσχώρησης είτε με την κοινοβουλευτική διαδικασία ή με δημοψηφίσματα. Στη διαδικασία αυτή κανένας δεν μπορεί να αποκλείσει κάποιο «ατύχημα» που θα οδηγήσει σε κάποια καθυστέρηση τη διεύρυνση. Από το χρονικό αυτό σημείο και μετά κανένας δεν γνωρίζει πώς θα πορευθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Τουρκία μπορεί θεωρητικώς να είναι η επόμενη (από το 2008 και μετά) χώρα για ένταξη. Στην Κοπεγχάγη η Ένωση αποφάσισε να εξετάσει το Δεκέμβριο 2004 εάν η Τουρκία πληροί τα «κριτήρια της Κοπεγχάγης», και εάν βεβαίως τα πληροί να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις «χωρίς καθυστέρηση» - πιθανότατα μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2005. Ωστόσο οι διαπραγματεύσεις αυτές θα διαρκέσουν πάρα πολλά χρόνια (δέκα – δεκαπέντε) χωρίς να είναι βέβαιο ότι θα καταλήξουν επιτυχώς (αν και συνήθως καταλήγουν – τα προβλήματα εμφανίζονται στη διαδικασία επικύρωσης). Η Ευρωπαϊκή Ένωση λοιπόν των 27 κρατών-μελών είναι ένας ιστορικής και πολιτικής σημασίας γεγονός. Η Ευρώπη για πρώτη φορά στη μακρόχρονη ιστορία της μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ενωμένη σε δημοκρατικές βάσεις από τον Ατλαντικό έως τη Ρόδο και Κύπρο. Η διασφάλιση της σταθερότητας και δημοκρατίας είναι η πρώτη και εν πολλοίς σημαντικότερη συνέπεια της διεύρυνσης. Και μόνο γι' αυτό η διεύρυνση έπρεπε να γίνει. Ένας σταθερός και δημοκρατικός Ευρωπαϊκός χώρος από την Ίρλανδία έως τις ακτές του Εύξεινου Πόντου υπήρξε το όραμα (ουτοπικό για ορισμένους) πολιτικών ηγεσιών και λαών για εκατονταετηρίδες. Εάν αυτό το όραμα υλοποιείται τώρα, αυτό συνιστά όντως ιστορικό επίτευγμα.

Εκτός όμως από τη σταθερότητα και δημοκρατία, η περαιτέρω διεύρυνση θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μεγαλύτερη ευημερία στον Ευρωπαϊκό χώρο και, παρά τις εκτιμήσεις των Η.Π.Α. θα επιτρέψει στην Ένωση να διαδραματίσει ένα περισσότερο ενεργό ρόλο στις διεθνείς υποθέσεις και σύστημα. Ωστόσο η διεύρυνση δεν στερείται κινδύνων. Η Ένωση αποφάσισε την ένταξη των δέκα νέων κρατών-μελών χωρίς να έχει (ακόμη τουλάχιστον) προετοιμασθεί επαρκώς. Ούτε το θεσμικό οικοδόμημα της Ένωσης, ούτε το πλέγμα των πολιτικών της και το ύψος του προϋπολογισμού της βρίσκονται σε αντιστοιχία με το γεγονός της ένταξης. Γι' αυτό η μεγάλη πρόκληση τώρα για την Ένωση είναι να προχωρήσει στις θαρραλέες προσαρμογές που απαιτούνται προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά ως σύστημα είκοσι-επτά κρατών-μελών. Η

Ευρωπαϊκή Συνέλευση έχει την τεράστια ευθύνη να προετοιμάσει θεσμικά και πολιτικά την Ένωση για να λειτουργήσει με 27 κράτη-μέλη. Για την ένταξη της Κύπρου έχουν γραφτεί σχεδόν τα πάντα. Να επαναλάβουμε απλώς ότι για την Ελλάδα η 16η Απριλίου 2003 –ημέρα υπογραφής της Πράξης Προσχώρησης– αποκτά ως ημερομηνία την ιστορική βαρύτητα και το συμβολισμό άλλων μεγάλων ημερομηνιών που καθόρισαν την πορεία του Ελληνισμού. Η ένταξη της Κύπρου υπήρξε το αποτέλεσμα μιας σταθερής, συνεπούς πολιτικής διασυνδέσεων με την ευρηματική και σωστή αξιοποίηση του διαπραγματευτικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από το 1986 όταν άνοιξε δειλά η διαδικασία και ιδιαίτερα το 1994 (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κέρκυρας) η Ελλάδα διασύνδεσε την ένταξη της Κύπρου με άλλα, συγγενή ωστόσο θέματα της κοινοτικής διαπραγμάτευσης (τελωνειακή ένωση Τουρκίας, υποψηφιότητα Τουρκίας, ένταξη άλλων χωρών, κ.λπ.). Η «πολιτική των διασυνδέσεων» πέτυχε. Πέτυχε γιατί εμπλαισιώθηκε και με δέσμη άλλων μέτρων στρατηγικής σημασίας, όπως η ισχυροποίηση της Ελλάδας στο σύστημα της Ένωσης (ένταξη στο Ευρώ, κ.λπ.) και η βελτίωση στις διμερείς σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας. Και για να πούμε «τα σύκα-σύκα»: η ένταξη της Κύπρου δεν θα είχε πραγματοποιηθεί εάν η Ελλάδα δεν είχε αποκτήσει τη θέση και το κύρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση που απέκτησε την τελευταία πενταετία. Η Ελλάδα των αρχών της δεκαετίας του 1990 («μαύρο πρόβατο») όχι την Κύπρο δεν θα μπορούσε να βάλει στην Ένωση αλλά κινδύνευε να αποχωρήσει και η ίδια απ’ αυτή. Η ένταξη της Κύπρου στην Ένωση (αλλά και η προοπτική που δημιουργήθηκε για την Τουρκία) δημιουργούν για πρώτη φορά τις προϋποθέσεις για να αλλάξει ριζικά η πολιτική μορφολογία της περιοχής της Ν.Α. Ευρώπης. Η επέκταση της «ενωσιακής λογικής και προτύπου» μπορεί να οδηγήσει την περιοχή στην υπέρβαση των προβλημάτων του παρελθόντος και στην παγίωση της σταθερότητας και ειρηνικών σχέσεων συνεργασίας. Το πρότυπο της ενοποίησης φθάνει τελικά και στη Ν.Α. Ευρώπη. Αυτό, όπως είπε και ο Πρωθυπουργός κ. Κ. Σημίτης, θα έχει ευεργετικές συνέπειες για την οικονομική και κοινωνική

συγκρότηση των κρατών της περιοχής και βεβαίως της Ελλάδας. Ως αποτέλεσμα της σταθερότητας μπορεί π.χ. να απελευθερωθούν πόροι (στρατιωτικές δαπάνες, κ.λπ.) για να επενδυθούν στην κοινωνική πολιτική. Από την άποψη αυτή, η ένταξη της Κύπρου μπορεί να αποδειχθεί και σημαντικός παράγοντας για την «κοινωνική ταυτότητα» της Ελλάδας. Γιατί, όπως έχουν δείξει μελέτες, μια χώρα που δαπανά το 5% του Α.Ε.Π. της στις αμυντικές δαπάνες δεν μπορεί να έχει το επιθυμητό πρότυπο κοινωνικού κράτους.

Ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 και η Ένταξη της Ελλάδας στο ευρώ πριν περίπου πεντε χρόνια. Δύο εντάξεις με ιστορική σημασία. Η Ελλάδα πραγματοποιεί τους στόχους της. Κλείνει ιστορικές εκκρεμότητες και τραύματα. Ξεπερνά τα ιστορικά διλήμματα και τα προβλήματα της «αιώνιας απομόνωσης». Για την Ελλάδα και την Ευρώπη συνολικά η ιστορία γυρίζει σελίδα. Η υπογραφή της Πράξης για τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με οκτώ χώρες της (πρώην)

Ανατολικής Ευρώπης και δύο της Μεσογείου, την Κύπρο και τη Μάλτα, αποτελούν αναμφίβολα μια ιστορική στιγμή για την Ευρώπη, την Ελλάδα και βεβαίως την Κύπρο. Όταν πριν περίπου δέκα χρόνια (Ιούνιος 1993) επίσης στην Κοπεγχάγη η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσιζε να δεχθεί στους κόλπους της τις χώρες της Αν. Ευρώπης, θέτοντας για το σκοπό αυτό τα περίφημα κριτήρια ένταξης («κριτήρια Κοπεγχάγης»), τα πάντα ήσαν αβέβαια.

Η τελευταία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η τελευταία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτιμάται ότι θα δημιουργήσει επιπτώσεις σε πολλούς τομείς της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας των κρατών - μελών που η οικονομία τους είναι υπό μετάβαση. Οι σχετικές επιπτώσεις αναμένεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικές στις διασυνοριακές αγορές εργασίας. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αποτελούν οι διασυνοριακές περιφερειακές αγορές των

όμορων κρατών Ελλάδας και Τουρκίας που αποτελούν και αντικείμενο επιστημονικής έρευνας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη ευαισθητοποιηθεί και με διάφορα ειδικά προγράμματα δείχνει το σχετικό ενδιαφέρον της για τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων, καθώς και των περιφερειακών Ανισοτήτων που αναμένονται να υπάρξουν από τη διεύρυνσή της.

Το ερευνητικό ενδιαφέρον αυτής της εργασίας επικεντρώνεται στην εκμαίευση των οικονομικών επιπτώσεων που θα έχει η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. στις ευπαθείς ομάδες εργαζομένων και στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις των αναδυόμενων διασυνοριακών αγορών εργασίας στην περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου. Το ζήτημα αυτό, διερευνήθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος HERMES (Harnessing Employment, Regional Mobility and Entrepreneurship in South – Eastern Europe), το οποίο μεταξύ των άλλων, αποσκοπεί στη βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και των κοινωνικών δεξιοτήτων των εργαζομένων, καθώς και στην ενίσχυση της διασυνοριακής επιχειρηματικότητας των οικονομικών μονάδων, που δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας. Από τη σχετική διερεύνηση προέκυψαν σημαντικά ευρήματα που οδηγούν σε συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής για την άμβλυνση των αναμενόμενων αρνητικών επιδράσεων της διεύρυνσης στις διασυνοριακές αγορές του Β. και Ν. Αιγαίου και για την καλύτερη αξιοποίηση του νέου επενδυτικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος που σταδιακά θα δημιουργηθεί στις όμορες περιφέρειες της Ελλάδας και της Τουρκίας. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ιστορική ευκαιρία για ειρήνη και ευημερία στην Ευρώπη, διότι η Ένωση δεν είναι απλώς μία διευρυμένη αγορά, αλλά μία οικονομική ένωση της οποίας τα μέλη έχουν κοινά ενδιαφέροντα και σέβονται κοινές αξίες. Βασικός παράγοντας για την επιτυχία της διεύρυνσης αποτελεί η υποστήριξη των ευρωπαϊών πολιτών, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στις υποψήφιες χώρες. Αν και οι υποψήφιες χώρες έχουν σημειώσει εντυπωσιακή πρόοδο στον

εκσυγχρονισμό των οικονομιών τους κατά τα τελευταία έτη βασιζόμενες σε ένα ευρύτερο ιδιωτικό τομέα, η οικονομική διαφορά μεταξύ των υπαρχόντων κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών εξακολουθεί να είναι σημαντική. Αυτός ο οικονομικός διαχωρισμός είναι ιδιαίτερα εμφανής σε μεγάλο μέρος των συνόρων της ΕΕ με υποψήφιες χώρες. Το 2000, στην Επικοινωνιακή της Στρατηγική για τη Διεύρυνση, η Επιτροπή ανακοίνωσε μια ανάλυση της οικονομικής κατάστασης των περιοχών που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες. Η ανάλυση δείχνει ότι οι περιοχές που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελλάδα, την Ιταλία και τη Φινλανδία παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλή ανομοιογένεια όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική τους ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα. Ενώ οι παραμεθόριες περιοχές είναι κατά κύριο λόγο σε θέση να επωφεληθούν από τη διεύρυνση σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο λόγω της αυξημένης ολοκλήρωσης με τις αναδυόμενες οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η φύση και η έκταση των απαιτούμενων προσαρμογών στη διαδικασία της διεύρυνσης είναι διαφορετικές σε κάθε παραμεθόριο περιοχή. Συνολικά, οι λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες όπως έδειξε η έρευνα είναι οι παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας κάλεσε την Επιτροπή να προτείνει προγράμματα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραμεθόριων περιοχών. Έτσι οι περισσότερες παραμεθόριες περιοχές λαμβάνουν ουσιαστική υποστήριξη από τα διαρθρωτικά ταμεία βάσει των στόχων 1 και 2 και μέσω των κοινοτικών πρωτοβουλιών INTERREG, EQUAL, LEADER+ και URBAN. Λόγω όμως της αβεβαιότητας σχετικά με την ανατολική διεύρυνση, υπάρχουν ανησυχίες ότι η προσθήκη μπορεί να έχει διάφορα ανεπιθύμητα αποτελέσματα στις αγορές εργασίας και την εισοδηματική διανομή. Ειδικότερα, μια επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου του ανειδίκευτου, που συνδέεται με τις απώλειες μετατοπίσεων εργασίας και αμοιβών που προκαλούνται από την προσθήκη εργαζομένων χαμηλού εισοδήματος. Επιπλέον, υπάρχει η ανησυχία ότι η μαζική μετανάστευση από την

ανατολή θα δημιουργήσει περαιτέρω πιέσεις στις αγορές εργασίας και την κοινωνική συνοχή. Πράγματι, αν και η οικονομική θεωρία προβλέπει ότι η ολοκλήρωση των οικονομιών που διαφέρουν στα εισοδήματα θα παράσχει τα κέρδη για όλες τις σχετικές χώρες, επίσης δηλώνει ότι τα οφέλη και οι απώλειες θα διανεμηθούν άνισα μέσα σε κάθε χώρα. Ο σκοπός αυτής της έκθεσης είναι να αναλυθεί ο πιθανός αντίκτυπος της ανατολικής διεύρυνσης στις Περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας και της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και να αξιολογηθούν εκείνες οι πολιτικές επιλογές που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την καθαρή δημιουργία θέσεων εργασίας και να μετριάσουν οποιεσδήποτε ανεπιθύμητες διανεμητικές επιρροές της προσθήκης. Η ανάλυση σε αυτήν την έκθεση εστιάζει σε τρεις κύριες διαστάσεις της οικονομικής ολοκλήρωσης: α) στο εμπόριο στα αγαθά και τις υπηρεσίες, β) την αγορά εργασίας και μετακίνηση εργατικού δυναμικού γ) του κεφαλαίου.

Η προηγούμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Μάιο του 2004, αποτέλεσε την πλέον δυναμική αύξηση των μελών της, από τη σύστασή της. Οι δέκα νέες χώρες μέλη άλλαξαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ διαφοροποίησαν καθοριστικά το αναπτυξιακό και οικονομικό της προφίλ. Η ευρωπαϊκή διεύρυνση αναμένεται να έχει καταλυτική επίδραση στις παραγωγικές δραστηριότητες και τις οικονομικές επιδόσεις των νέων χωρών, αλλά ιδιαίτερα σημαντικές θα είναι και οι επιπτώσεις της τόσο στην ένταση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Ένωσης όσο και σε συγκεκριμένους κλάδους (π.χ. τρόφιμα, είδη ένδυσης κ.ά.) των κρατών – μελών. Οι νέες παραγωγικές και οικονομικές συνθήκες που διαμορφώνει η ευρωπαϊκή διεύρυνση δημιουργούν φυσικά νέες σημαντικές ευκαιρίες για επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε νέες αγορές – χώρες, ταυτόχρονα όμως γεννούν κινδύνους τόσο για τις οικονομίες των χωρών – μελών όσο και για συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων. Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να διερευνήσει τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται για τον ελληνικό τουρισμό, ως απόρροια της ευρωπαϊκής διεύρυνσης και

ειδικότερα να προσδιορίσει τις ευκαιρίες και τις απειλές που παρουσιάζονται για την Ελλάδα, ως διεθνή τουριστικό προορισμό και τις ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις. Η επικείμενη ενσωμάτωση της Τουρκίας, αναμένεται να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τις κοινωνικό-πολιτικό-οικονομικές σχέσεις της με τη Βουλγαρία. Η σωστή πρόληψη, διερεύνηση και εξέταση των επιπτώσεων αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων με απώτερο σκοπό τη βελτίωση των μεταξύ τους σχέσεων.

Στο πλαίσιο της επικείμενης ένταξης της Τουρκίας, οι επιπτώσεις που αναμένονται και στον τομέα του διασυνοριακού εμπορίου είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Οι νέες οικονομικές συνθήκες που διαμορφώνονται τόσο στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και των διατάξεων του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου, όσο και από την ενδυνάμωση και ανάπτυξη της Ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, δημιουργούν νέες απαιτήσεις και ανάγκες, αλλά και δυνατότητες, τόσο για τις χώρες μέλη όσο και για τις υπό-ένταξη χώρες. Όσον αφορά τον τομέα του εμπορίου η συνεργασία της Ελλάδας με τις δύο χώρες (Βουλγαρία, Τουρκία) τείνει να κινείται σε ολοένα και περισσότερο ευοίωνα επίπεδα. Συγκεκριμένα το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 90 αποτέλεσε εφελτήριο ανάπτυξης σημαντικών διμερών εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας η οποία κορυφώθηκε με την έλευση του νέου αιώνα. Επίσης ενθαρρυντικά ανοδικές παρουσιάζονται και οι εμπορικές συναλλαγές με την Τουρκία καθώς ο όγκος του Διμερούς εμπορίου για τις δύο πλευρές του Αιγαίου είναι συνεχώς αυξανόμενος. Ωστόσο, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην επιχειρηματική νοοτροπία που θα πρέπει να ακολουθείται μπροστά στις πρόσφατες θεσμικές αλλαγές λόγω της ένταξης της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι βραχυπρόθεσμες κερδοσκοπικές πρακτικές αναμένονται να μην έχουν θετικό μέλλον στη νέα οικονομική πραγματικότητα η οποία διανοίγεται στη γείτονα χώρα. Αντίθετα οι ελληνικές επενδύσεις θα πρέπει να στηρίζονται σε μακροχρόνιες στρατηγικές σεβόμενες τις νέες συνθήκες, ώστε να διατηρήσουν το

ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα στην ολοένα και διευρυνόμενη Ευρωπαϊκή Αγορά. Όσον αφορά τις εμπορικές σχέσεις με την Τουρκία το κλειδί της βελτίωσης φαίνεται να βρίσκεται, για την Τουρκική πλευρά, στον εναρμονισμό της με τις διατάξεις της συμφωνίας της Τελωνιακής Ένωσης, 1996, καθώς για την Ελλάδα στην εξάλειψη των γραφειοκρατικών εμποδίων σχετικά με την εκκίνηση νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Για παράδειγμα στην Βουλγαρία η οποία θα ενταχθεί το 2007 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν κάνει μεγάλα ανοίγματα ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα της γείτονας χώρας αλλά και δημιουργώντας έναν μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας .

Στην Βουλγαρία οι ελληνικές, ή ελληνικών συμφερόντων επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες, ξεπερνούν τις 1.500 και προσφέρουν, σύμφωνα με τις μετρήσεις του Βουλγαρικού υπουργείου εργασίας περισσότερες από 85.000 νέες θέσεις εργασίας όλων των ειδικοτήτων.

Το γεγονός αυτό, προσέφερε πέρα από τα απολύτως αναγκαία κεφάλαια (εξ αιτίας της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων) και ένα ικανό αριθμό θέσεων εργασίας, καθώς η χώρα διέθετε ειδικευμένο προσωπικό, ιδιαίτερα στον τομέα των νέων τεχνολογιών, σημαντικό τμήμα του οποίου παρέμενε και παραμένει ανεκμετάλλευτο, παρά την σημαντική απορρόφηση προσωπικού που ήδη προανέφερα. Τα στοιχεία αυτά, κατατάσσουν την Ελλάδα στη δεύτερη θέση από πλευράς σπουδαιότερου εμπορικού εταίρου για την Βουλγαρία.

Εάν υπολογίσουμε ότι προχωρούν σε συνεχείς επενδύσεις, εκτός των αρχικών, που αφορούν επεκτάσεις παραγωγικών μονάδων, το ποσόν ανέρχεται στο ύψος των 3,1 δις \$, όπου ουσιαστικά η Ελλάδα είναι πρώτη, το δε συνολικό εμπόριο το 2005 έφτασε το 1,3 δις \$. Σημαντική πρόοδος υπάρχει τα τελευταία χρόνια και στην επιχειρηματική συνεργασία Ελλάδας – Τουρκίας κάτι το οποίο αναμένεται να συμβάλλει σημαντικά σε όλη την στρατηγική προσέγγισης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπάρχει αναμφίβολα μια νέα δυναμική και προοπτική στην ενίσχυση και

υποστήριξη των προσπαθειών των επιχειρηματικών κοινοτήτων της Ελλάδας και της Τουρκίας στην κατεύθυνση της αύξησης των εμπορικών συναλλαγών. Η εικόνα του εμπορικού ισοζυγίου Ελλάδος - Τουρκίας δείχνει τις τάσεις, τις προοπτικές, αλλά και τις δυνατότητες ανάπτυξης .

Και μόνο ο δεκαπλασιασμός του όγκου των εμπορικών συναλλαγών, οι οποίες το 1999 μόλις και μετά βίας έφταναν τα 200 εκατ. δολάρια, ενώ το 2004 έφτασαν τα 1,93 δισ. Δολάρια αποτελεί ένα ιδιαίτερα ενθαρρυντικό στοιχείο. Το 2005 η Τουρκία κατατάσσεται ως ο 7^{ος} μεγαλύτερος πελάτης των ελληνικών προϊόντων, μα συνολικό εμπόριο στα 2,2 δις\$. Αναφορικά με τις επενδύσεις, Στην Τουρκία δραστηριοποιούνται 80 ελληνικές επιχειρήσεις και οι επενδύσεις ελληνικών κεφαλαίων άμεσα ή έμμεσα φτάνουν στα 410 εκατομμύρια ευρώ. Θα ήθελα επίσης να τονίσω την πρωτοβουλία του Ελληνοτουρκικού Επιμελητηρίου και του Επιμελητηρίου της Σμύρνης για την δημιουργία της Ελληνοτουρκικής Τράπεζας όπου θα συμμετέχουν Έλληνες και Τούρκοι επενδυτές στα κεφάλαια της τράπεζας. Η τράπεζα θα έχει κεντρικά γραφεία σε Αθήνα και Σμύρνη και θα έχει ως σκοπό την εξυπηρέτηση των ελληνικών και τουρκικών επιχειρήσεων . Η παρουσίαση της Τράπεζας έγινε από κοινού στις 3 Δεκεμβρίου, η δε λειτουργία της θα ξεκινήσει εντός του Ιουνίου του 2006 και τα κεφάλαια θα ξεπεράσουν το 100εκ.€. Η ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας Ελλάδος – Τουρκίας είναι βασικό και απαραίτητο στοιχείο της ανάπτυξης των σχέσεων των δύο χωρών. Υπάρχει όμως και μια ακόμα διάσταση της επιχειρηματικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας, Βουλγαρίας και Τουρκίας η οποία αφορά έναν από τους στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας και αυτό είναι η διασυνοριακή μεταφορά ενέργειας. Η κατασκευή του αγωγού πετρελαίου Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης θα αποτελέσει ένα πεδίο επιχειρηματικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας , Βουλγαρίας και Ρωσίας. Ένα έργο που αποτελεί μια μεγάλη σταθερή και μόνιμα αναπτυξιακή πηγή που θα τονώσει την αγορά και θα δημιουργήσει θέσεις για χιλιάδες εργαζομένους αφού θα δώσει την αφορμή για να αναπτυχθούν πολλές

επιχειρηματικές δραστηριότητες συνυφασμένες με το πετρέλαιο αλλά και γενικότερα με το εμπόριο και τις ναυτιλιακές υπηρεσίες.

Από την άλλη πλευρά, η υπογραφή της συνεργασίας Ελλάδας- Τουρκίας για την κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου, αποτελεί ένα γεγονός που έχει τεράστια πολιτική και οικονομική σημασία. Έρχεται σε μια εποχή όπου οι ελληνοτουρκικές σχέσεις χρειάζονται ιδιαίτερη τόνωση και δικαιώνει παράλληλα όλους όσους αγωνίζονται χρόνια τώρα για την ελληνοτουρκική οικονομική και επιχειρηματική προσέγγιση. Η προσπάθεια του Ελληνοτουρκικού Επιμελητηρίου για την επιχειρηματική προσέγγιση της Ελλάδας με την Τουρκία θα συνεχισθεί έχοντας πάντα ως στόχο να συμβάλλει τόσο στην οικονομική ανάπτυξη όσο και στην πολιτική συνεργασία. Για την αποδοτικότερη επαφή των δύο χωρών μέσω των διασυνοριακών Δήμων είναι η εκπροσώπηση παραγωγικών επιχειρήσεων άλλων περιοχών της χώρας στην περιοχή τους και πωλήσεως στην απέναντι πλευρά. Τούτο σημαίνει ότι θα πρέπει, για να εκμεταλλευτούν οι επιχειρηματίες των όμορων νομών τις καλές επαφές και γνωριμίες που έχουν μεταξύ τους, αλλά πολλές φορές δεν έχουν προϊόντα να προσφέρουν, να εκπροσωπούν μεγάλες παραγωγικές μονάδες της χώρας τους και να πωλούν τα προϊόντα τους και υπηρεσίες.

Η συνθήκη του Παρισιού (1951) για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) και η συνθήκη της Ρώμης (1957) για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ ή EURATOM) υπεγράφησαν από έξι ιδρυτικά μέλη: το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες. Στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Ένωση γνώρισε πέντε διαδοχικές διευρύνσεις: οι επόμενες προγραμματισμένες εντάξεις που είναι αυτές της Τουρκίας και της Κροατίας ως το 2015 καθώς και οι μακροπρόθεσμα αναμενόμενες εντάξεις της Σερβίας και του Μαυροβούνιου για τις οποίες έχει πραγματοποιηθεί έναρξη διαδικασιών ένταξης μετά την πρόσφατη υπογραφή Συμφωνίας Σταθερότητας και Σύνδεσης (Tsinisizelis, 2001) .

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει μια σειρά από οικονομικούς και πολιτικούς όρους που είναι γνωστοί ως "κριτήρια της Κοπεγχάγης" και σύμφωνα με τους οποίους μια υποψήφια χώρα μέλος πρέπει να έχει επιτύχει πριν από την ένταξη:

- σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα

ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων,

- καθιέρωση και λειτουργία οικονομίας της αγοράς ώστε η χώρα να μπορεί να αντεπεξέλθει στην ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις της αγοράς εντός της Ένωσης,

- ικανότητα να αναληφθεί η δέσμευση της ιδιότητας του μέλους, όπου συμπεριλαμβανόταν και η προσχώρηση στους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης (καθώς και η εφαρμογή της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλ. του κοινοτικού κεκτημένου.) Αυτές οι γενικές αρχές αποτελούν και το βασικό πλαίσιο για την διαμόρφωση των προ ενταξιακών επιπτώσεων που έχει η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα υποψήφια κράτη μέλη, που έχουν διαμορφώσει ως στιγμής τα εξής αποτελέσματα:

- Στην Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη αναδείχθηκαν πιο σταθερά δημοκρατικά καθεστώτα, με πιο δημοκρατικούς θεσμούς και μεγαλύτερο σεβασμό προς τις μειονότητες.

- Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις στις συγκεκριμένες χώρες είχαν ως αποτέλεσμα υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης (πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και καλύτερες προοπτικές απασχόλησης.

- Η διαδικασία αυτή υποβοηθήθηκε και ενθαρρύνθηκε από την προοπτική της προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και από την οικονομική βοήθεια της τελευταίας.

Στο πλαίσιο αυτό οι Κοινωνικές και Πολιτικές επιπτώσεις από την Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντοπίζονται κυρίως στα παρακάτω πεδία:

- Στην κοινωνική συνοχή μέσω του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου με την εφαρμογή αρχών όπως:
- Μακροχρόνια κοινωνική αποτελεσματικότητα και οικονομική βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος.
- Σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων στην αγορά εργασίας.
- Δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών.
- Υψηλής ποιότητας δημόσιες και κοινωνικές υπηρεσίες σε όλους.
- Στην ασφάλεια και την σταθερότητα στην περιοχή
- Στην δομή και οργάνωση της αγοράς εργασίας
- Στην μετανάστευση και την μεταναστευτική πολιτική
- Στην πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής
- Στα πολιτικά συστήματα και στις εθνικές νομοθεσίες

Πιο συγκεκριμένα για τις υπό ένταξη χώρες της Νοτιανατολικής Ευρώπης τα αναμενόμενα οφέλη από την επόμενη Διεύρυνση της Ε.Ε. είναι:

- Η επέκταση της ζώνης ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρώπη θα ενισχύσει την ασφάλεια όλων των λαών της.
- Η προσθήκη 71 εκατομμυρίων πολιτών της Τουρκίας από μία χώρα με ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης , θα σχηματίσει μια Ενωμένη Ευρώπη 550 εκατομμυρίων πολιτών, που αναμένεται ότι θα τονώσει την οικονομική ανάπτυξη και θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας τόσο στα παλαιά όσο και στα νέα κράτη μέλη.
- Θα βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών στο σύνολο της Ευρώπης, δεδομένου ότι τα νέα κράτη μέλη θα υιοθετήσουν τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας, των ναρκωτικών και της λαθρομετανάστευσης .

Μέχρι και οκτώ χρόνια μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου η Βουλγαρία εξακολουθούσε να χαρακτηρίζεται από πολιτική αστάθεια και έντονη οικονομική δυσκαμψία. Η έλλειψη καυσίμων, ο υψηλός πληθωρισμός, τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας, και το γεγονός ότι το Βουλγαρικό Κομμουνιστικό Κόμμα (που το 1990 μετονομάστηκε σε

Σοσιαλιστικό) παρέμενε ισχυρό, οδήγησαν τον Ιανουάριο του 1997 σε ένα πρωτόγνωρο κύμα ειρηνικών διαδηλώσεων και απεργιών. Τον Απρίλιο του ίδιου έτους εξελέγη στην κυβέρνηση το Κόμμα των Ενωμένων Δημοκρατικών Δυνάμεων (UDF), το οποίο όμως δεν κατάφερε να βγάλει τη χώρα από την κρίση και, στις εκλογές του 2001, είδε τα ποσοστά του να πέφτουν από το 53.2 στο 18.2%. Μεγάλος νικητής των εκλογών ανακηρύχθηκε ο Σιμεών ο Δεύτερος, πρώην βασιλεύς της Βουλγαρίας, ο οποίος έχει θέσει σαν προτεραιότητα της κυβερνητικής πολιτικής του τη δημιουργία μιας βιώσιμης αγοραίας οικονομίας και την εγκαθίδρυση νέων θεσμών που θα καταπολεμήσουν την διαφθορά .η οποία σύμφωνα με τον ίδιο συνιστά «τον μεγαλύτερο εχθρό της Βουλγαρίας, που δημιουργεί φτώχεια και αποτρέπει τις ξένες επενδύσεις». Το 1993, η κυβέρνηση Μπέρωφ υπέγραψε την Ευρωπαϊκή Συμφωνία η οποία ισχύει από το 1995, ενώ τον Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς υποβλήθηκε η αίτηση για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 2000, ξεκίνησε η έναρξη των διαπραγματεύσεων για ένταξη η οποία αποφασίσθηκε δύο χρόνια αργότερα στη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών με στόχο το έτος 2007. Παρά τα εσωτερικά προβλήματα που έχει αντιμετωπίσει, η ευρωπαϊκή πορεία της Βουλγαρίας δεν έμοιαζε να απειλείται. Οι περιοδικές εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν δείξει ότι:

- η πρόοδος της χώρας κρίνεται ως ικανοποιητική, παρά τις επισημάνσεις για την ανάγκη να διαφυλαχθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, να παταχθεί η διαφθορά και να επιβληθούν μεταρρυθμίσεις στον διοικητικό και τον δικαστικό τομέα.
- ιδιαίτερη πρόοδος έχει σημειωθεί στην οικονομία, σύμφωνα με τις εκθέσεις, αφού έχουν καρποφορήσει οι προσπάθειες για πρόοδο σε ότι αφορά τις ιδιωτικοποιήσεις, τον ανταγωνισμό, τα μακροοικονομικά μεγέθη και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών της αγοράς.

Τον Μάρτιο του 1998, συντάχθηκε η πρώτη κοινοτική έκθεση για την πορεία ένταξης της Βουλγαρίας, η οποία αναπροσαρμόσθηκε το 1999 και το 2002 ώστε να λάβει υπόψη τις εξελίξεις στη χώρα. Η παρούσα ανάλυση

έχει βασισθεί στις τελευταίες εξελίξεις για την πορεία ένταξης της Βουλγαρίας αλλά και στη σχετική έκθεση της Κομισιόν (2003), η οποία συνοψίζεται παρακάτω. Στα «Συμπεράσματα» αποτιμούνται οι επιπτώσεις της ευρωπαϊκής διεύρυνσης για τη Βουλγαρία και τα μέτρα στήριξης που υιοθετεί η χώρα για την ευρωατλαντική συμμαχία, καταλήγοντας ότι η Βουλγαρία διανύει πλέον μία μη-αναστρέψιμη πορεία ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Mendrinou . 2002).

Πρόοδος έχει σημειωθεί στους περισσότερους τομείς του κοινοτικού κεκτημένου, αλλά εκεί που απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια είναι στο δικαστικό τομέα (ιδιαίτερα στην εφαρμογή των νόμων) και στην διοικητική μεταρρύθμιση. Ανθρώπινα δικαιώματα και ελευθερίες: Το νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, του λαθρεμπορίου και του οργανωμένου εγκλήματος έχει βελτιωθεί, ενώ οι πρόσφατες αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα συμβάλουν σημαντικά στην καταπολέμηση των διακρίσεων μεταξύ των δύο φύλων. Παράλληλα, όμως, η έκθεση επισημαίνει ότι η κυβέρνηση πρέπει να δουλέψει για τη βελτίωση των συνθηκών εγκλεισμού στα ιδρύματα (ιδίως στα ψυχιατρεία) και κράτησης στις φυλακές και τα αστυνομικά τμήματα, για τη μεταρρύθμιση στο καθεστώς παιδικής φροντίδας, και για τη δημιουργία ενός συνεκτικού νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων και την προάσπιση των μειονοτικών δικαιωμάτων (ιδίως όσον αφορά την κοινότητα των Ρόμα).

Η διατήρηση του υψηλού βαθμού μακροοικονομικής σταθερότητας αποτελεί προϋπόθεση για να βελτιωθεί η εφαρμογή των προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων. Μεγαλύτερες προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν στο τομέα των ιδιωτικοποιήσεων, στη διαδικασία ανάπτυξης μικρομεσαίων και νεοεμφανιζόμενων επιχειρήσεων, και στην ενίσχυση του όγκου και της ποιότητας των δημοσίων επενδύσεων. Επιπλέον, η έκθεση τονίζει τη σημασία ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας της υπηρεσίας εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου (PIFC) και της λειτουργικής ανεξαρτησίας της. Τέλος, η μεταρρύθμιση των τελωνιακών και φορολογικών διοικήσεων

αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη της πολιτικής ανταγωνισμού για το εμπόριο.

Κοινωνική πολιτική, δικαιοσύνη και δημόσια διοίκηση: Η έκθεση τονίζει ότι η χώρα πρέπει να καταβάλει μεγαλύτερες προσπάθειες προκειμένου να εναρμονιστεί με την Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα του εργατικού δικαίου. Ανάμεσα στις προτεραιότητες πρέπει να συμπεριληφθούν: η εφαρμογή του εθνικού σχεδίου δράσης για την απασχόληση, η βελτίωση στην πρόσβαση και η ποιότητα της υγειονομικής περίθαλψης, και η χάραξη εθνικής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας.

Στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, επισημαίνεται η ανάγκη εναρμόνισης των εθνικών νόμων για την παροχή ασύλου και την αντιμετώπιση των προσφύγων με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, ενίσχυσης των μηχανισμών καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης, και πάταξης της διαφθοράς. Στο τελευταίο ζήτημα, που αποτελεί μείζον πρόβλημα για τη χώρα, η Κομισιόν προτείνει (α) την υιοθέτηση και εφαρμογή ενός κώδικα δεοντολογίας για τους δικαστικούς και τους υπαλλήλους του υπουργείου εσωτερικών, (β) την ανάπτυξη ενός προγράμματος πρόληψης των πρακτικών διαφθοράς, και (γ) την παροχή ειδικευμένης επιμόρφωσης και εξοπλισμού σε υπαλλήλους που ενέχονται στην καταπολέμηση της διαφθοράς (Σύνοψη έκθεσης της Κομισιόν και χάρτου πορείας για την Βουλγαρία 2003).

Η ένταξη των δέκα νέων χωρών-μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα μεγάλο ιστορικό γεγονός. Αν και χιλιοειπωμένη, η διαπίστωση αυτή δεν παύει να είναι αληθινή. Και αξίζει πραγματικά να γιορτάσουμε τη διεύρυνση ως πολίτες μιας Ευρώπης που ξεπερνά με σταθερά, αν και όχι πάντοτε γοργά, βήματα τα μεγάλα και βαθειά τραύματα που άφησε πίσω του ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος.

Είναι αλήθεια ότι η πολιτική και οικονομική συγκυρία δεν προτρέπει σε πανηγυρισμούς. Ο πόλεμος στο Ιράκ, ο ευρωπαϊκός διχασμός ως προς τις σχέσεις με την αμερικανική υπερδύναμη και η οικονομική ύφεση

συνθέτουν ένα πολύ μουντό σκηνικό για τις σημαντικότερες συναντήσεις που έγιναν στην Αθήνα. Και σίγουρα δεν είναι καθόλου δύσκολο για τον οιονδήποτε να κατασκευάσει γκρίζα έως κατάμαυρα σενάρια για το μέλλον της Ευρώπης. Αδυναμία λήψης αποφάσεων σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση των Είκοσι Επτά, ανυπαρξία ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής και διεθνούς ρόλου, οικονομική δυσπραγία και έντονα αρνητικοί δημογραφικοί παράγοντες δεν αποτελούν αποκύημα νοσηρής φαντασίας αλλά κινδύνους υπαρκτούς για το μέλλον της Ευρώπης. Ας δούμε όμως και την αισιόδοξη πλευρά. Δεν είναι η πρώτη φορά, αλλά σίγουρα ούτε και η τελευταία, που η ευρωπαϊκή ενοποίηση περνάει σοβαρή κρίση. Το γεγονός ότι ξεπέρασε πολλές κρίσεις στο παρελθόν και συνήθως βγήκε ενισχυμένη από αυτές επιβεβαιώνει ίσως κάτι πολύ απλό και ουσιαστικό, δηλαδή ότι όλα αυτά που μας ενώνουν ως ευρωπαϊκές χώρες και ως πολίτες της γηραιάς ηπείρου είναι πολύ πιο σημαντικά από αυτά που μας χωρίζουν. Είναι ένα μάθημα που μαθαίνουμε κάθε μέρα στην πορεία (Paradimitriou, 2002). Και κάτι που θα μάθουν με τον δικό τους τρόπο οι νέες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η διαδικασία που οι ειδικοί ονομάζουν εξευρωπαϊσμό, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι υπάρχει κάπου ένα ευρωπαϊκό πακέτο το οποίο εισάγουν και καταναλώνουν οι νεόφερτοι. Πρόκειται περισσότερο για μια διαδικασία όσμωσης, συνδιαχείρισης και αμοιβαίας παρέμβασης που δεν μαθαίνεται από εγχειρίδια αλλά μόνον στην πράξη. Οπωσδήποτε, η διαδικασία αυτή θα πάρει αρκετό χρόνο και στην πορεία η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες αφομοίωσης και προσαρμογής. Θα χρειασθεί λοιπόν ισχυρότερους θεσμούς, που να μπορούν να συνδυάζουν την αποτελεσματικότητα με τη διαφάνεια και τη δημοκρατία. Θα χρειασθεί επίσης διάφορες μορφές αλληλεγγύης, μαζί και με αρκετή δόση κατανόησης και ανοχής, κυρίως προς τα νέα μέλη.

Όσο και αν δεν μας άρεσε η στάση που υιοθέτησαν οι περισσότερες χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης στον πόλεμο του Ιράκ, είτε λόγω ιστορικών και γεωγραφικών ευαισθησιών είτε λόγω μεγαλύτερης διάθεσης

υποταγής στον ηγεμόνα, κανένας αρχηγός κράτους δεν νομιμοποιείται, κατά την ταπεινή μου άποψη, να ορίζει τους κανόνες και να δίνει μαθήματα ευρωπαϊκής συμπεριφοράς στους άλλους, ούτε βεβαίως και εμείς νομιμοποιούμαστε να κάνουμε κάτι τέτοιο στα παράθυρα της δικής μας τηλεόρασης. Στο όνομα της αυτογνωσίας, καλό θα ήταν να θυμόμαστε κάπου-κάπου τη δική μας εξωτερική πολιτική των υποσημειώσεων αλλά και τις πολλές ελληνικές ιδιαιτερότητες που βάστηξαν περισσότερο από δέκα χρόνια μετά την ένταξη. Πριν από ενάμισυ χρόνο περίπου, η Ευρωπαϊκή Ένωση αντικατέστησε τα περισσότερα εθνικά νομίσματα με ένα καινούριο ευρωπαϊκό και τώρα ετοιμάζεται να ανοίξει τις πύλες της σε δέκα νέα μέλη που ούτε ισχυρά είναι, με την πολιτική ή και στρατιωτική έννοια του όρου, αλλά ούτε και πλούσια. Λίγα χρόνια νωρίτερα, θα ήμασταν ευχαριστημένοι με πολύ λιγότερα. Η επέκταση της Pax Europea, με έμφαση στην ειρήνη, την ασφάλεια, την ευημερία και το άνοιγμα των συνόρων, αποτελεί μεγάλο και ιστορικό κατόρθωμα για την Ευρώπη. Και δεν πρέπει ποτέ να το θεωρήσουμε ως απλό ή και αυτονόητο. Από εδώ όμως μέχρι την Ευρωπαϊκή Ένωση ως παγκόσμια δύναμη υπάρχει μεγάλη απόσταση που φοβούμαι ότι θα μας πάρει αρκετά ακόμη χρόνια για να διανύσουμε. Η Ένωση ήταν και παραμένει κυρίως μια οικονομική και περιφερειακή δύναμη και όχι μια παγκόσμια δύναμη με ενιαία εξωτερική πολιτική και την απαραίτητη στρατιωτική ισχύ, που χρειάζονται ως το έσχατο όπλο ακόμη και οι δυνάμεις εκείνες που στηρίζονται κυρίως σε «ήπια» μέσα για την άσκηση επιρροής στο διεθνή χώρο. Οι προϋποθέσεις για μια τέτοια εξέλιξη δεν είναι ακόμη ορατές. Αξίζει οπωσδήποτε να εξετάσουμε με προσοχή και ενδιαφέρον τις προτάσεις για τη δημιουργία ενός σκληρού πυρήνα σε θέματα άμυνας και εξωτερικής πολιτικής, αν και οι προτάσεις αυτές μου θυμίζουν καμιά φορά τη λαϊκή ρήση «όπου ακούς για πολλά κεράσια, κράτα μικρό καλάθι». Ίσως η ευρωπαϊκή ενοποίηση να λειτούργησε για πολλά χρόνια μέσα σε ένα προστατευτικό κέλυφος φτιαγμένο με δύο βασικά υλικά, τον ψυχρό πόλεμο και την αμερικανική προστασία ή τουλάχιστον ανοχή. Ο πρώτος

μας τέλειωσε, ευτυχώς, εδώ και αρκετά χρόνια. Η αμερικανική προστασία ή ανοχή φαίνεται και αυτή να εκλείπει – και με τρόπο μάλλον άγριο, τουλάχιστον στη σημερινή συγκυρία. Θα αντέξει η ευρωπαϊκή ενοποίηση χωρίς αυτό το προστατευτικό κέλυφος και με μεγαλύτερη ανομοιογένεια στο εσωτερικό της λόγω διαδοχικών διευρύνσεων;

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
<p>Η άφιξη των νέων κρατών μελών θα εμπλουτίσει την Ευρωπαϊκή Ένωση, αυξάνοντας την πολιτιστική πολυμορφία και την ανταλλαγή ιδεών και βελτιώνοντας την κατανόηση άλλων λαών.</p> <p>∇ Η διεύρυνση θα ενισχύσει το ρόλο της Ένωσης στο διεθνή χώρο - εξωτερική πολιτική και πολιτική για την ασφάλεια, εμπορική πολιτική και στις διεθνείς σχέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο</p> <p>∇ Οι τρίτες νέες χώρες θα</p>	<p>Αδυναμία λήψης αποφάσεων σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση των Είκοσι Πέντε, ανυπαρξία ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής και διεθνούς ρόλου, οικονομική δυσπραγία και έντονα αρνητικοί δημογραφικοί παράγοντες δεν αποτελούν αποκύημα νοσηρής φαντασίας αλλά κινδύνους υπαρκτούς για το μέλλον της Ευρώπης.</p>

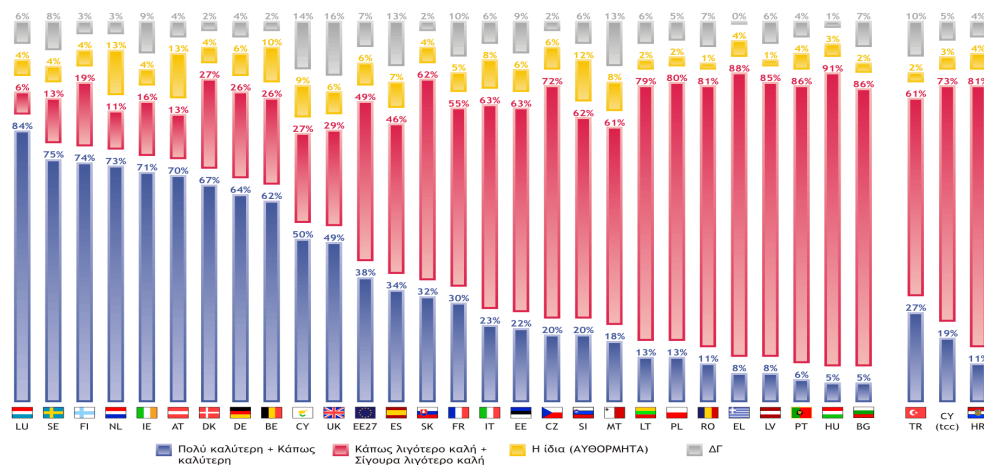
<p>αποκομίσουν σημαντικά οφέλη από τη διευρυμένη Ένωση. Ένα ενιαίο σύνολο εμπορικών κανόνων, ενιαίο δασμολόγιο και ενιαίο σύνολο διοικητικών διαδικασιών θα ισχύουν σε ολόκληρη την ενιαία αγορά της διευρυμένης Ένωσης.</p> <p>Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής ένωσης διευκολύνει την υπερπήδηση κάποιων ανυπέρβλητων μέχρι πρόσφατα εμποδίων, που είχαν απομείνει στην Ευρώπη. Άνθρωποι, αγαθά, υπηρεσίες και κεφάλαια μπορούν πλέον να διακινούνται ελεύθερα από τον Ατλαντικό ωκεανό ως τη Μαύρη Θάλασσα και από τη Βαλτική ως τα νοτιότερα νησιά της Μεσογείου.</p>	
<p>Ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής ένωσης είναι η κατάργηση των περιορισμών του εμπορίου μεταξύ των δύο υπό προσθήκη χωρών και της υπόλοιπης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καθυστερήσεις στα τελωνεία θα ανήκουν πλέον στο παρελθόν και αποστολές από και προς αυτές τις χώρες θα πραγματοποιούνται με μεγαλύτερη ευκολία σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως αποτέλεσμα τυποποιούνται οι διαδικασίες αποστολής, ώστε εισαγωγές και εξαγωγές να διεκπεραιώνονται με αποδοτικό τρόπο αποφεύγοντας χρονοβόρες διαδικασίες.</p>	<p>Όσον αφορά ειδικότερα τη λειτουργία των θεσμών, σημειώνουμε ότι όλες οι σοβαρές αναλύσεις επεσήμαναν τον κίνδυνο, η διεύρυνση</p> <ul style="list-style-type: none"> • να περιπλέξει τη διαμόρφωση πολιτικής ειδικά σε ζητήματα διεθνούς πολιτικής και άμυνας, • να απειλήσει καθιερωμένους συμβιβασμούς συμφερόντων σε τομείς όπως η ΚΑΠ, • να προκαλέσει πρόβλημα εφαρμογής των κοινών κανόνων και • να αναθερμάνει αναδιανεμητικές διαμάχες ανάμεσα στα κράτη μέλη. Συνεπώς, είναι ζωτικό να βρεθούν τρόποι ώστε οι θεσμοί, οι διαδικασίες αποφάσεων και οι πολιτικές της ΕΕ να αλλάξουν έτσι ώστε να καταφέρουν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της διεύρυνσης. Αυτό επιβάλλει ο κοινός νους και αυτό, πράγματι,

	<p>συμβαίνει. Σήμερα, στη Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης, συζητούνται θέματα που μόλις πριν από δυο χρόνια θεωρήθηκαν ανώριμα για λύση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • η ενσωμάτωση του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο σώμα της νέας συνταγματικής Συνθήκης, • η γενίκευση της αρχής της ειδικής πλειοψηφίας στις αποφάσεις των κυβερνήσεων (δηλαδή του Συμβουλίου) σε οικονομικά και κοινωνικά θέματα (με εξαιρέσεις πάντως ακόμη) και, συναφώς, • μεγαλύτερη εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, • ο εκσυγχρονισμός της εξωτερικής πολιτικής της Ένωσης με τη συγχώνευση των αξιωμάτων του Υψηλού Εκπροσώπου και του αρμόδιου για εξωτερικά θέματα Επιτρόπου σε ένα «υπουργό εξωτερικών»
--	---

Εθνική οικονομία

Ερώτηση: Q47a.1. Για καθέναν από τους ακόλουθους τομείς, θα λέγατε ότι η κατάσταση στην (ΧΩΡΑ ΜΑΣ) είναι καλύτερη ή λιγότερο καλή από το μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

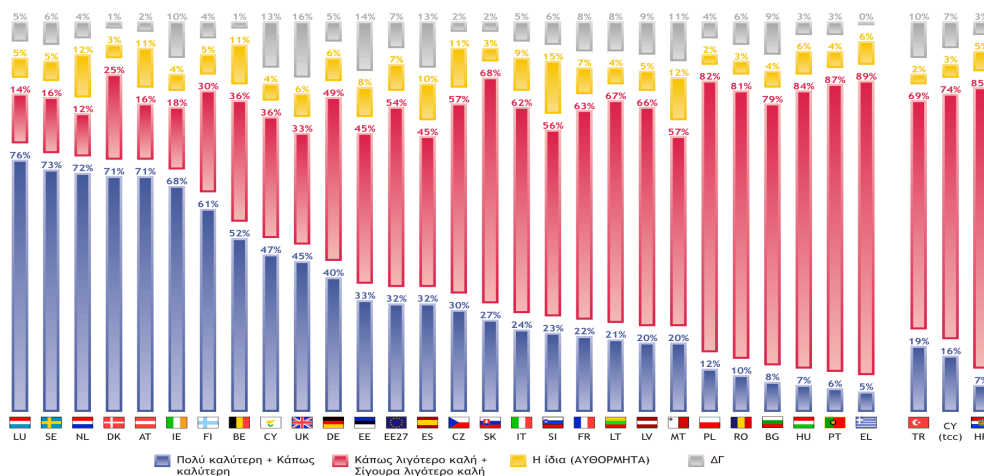
Δυνατότητα απαντήσεων: Η κατάσταση της (ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ) οικονομίας

Κατάσταση απασχόλησης

Ερώτηση: Q47a.2. Για καθέναν από τους ακόλουθους τομείς, θα λέγατε ότι η κατάσταση στην (ΧΩΡΑ ΜΑΣ) είναι καλύτερη ή λιγότερο καλή από το μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Δυνατότητα απαντήσεων: Η κατάσταση της απασχόλησης στην (ΧΩΡΑ ΜΑΣ)

(http://ec.europa.eu/ellada/press/representation_pr/press170707eurobarometre67gr_el.htm)

Η πορεία της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα βαλκανικά κράτη για πάνω από μία δεκαετία βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο, το οποίο χαρακτηρίζεται από αδύναμο θεσμικό περιβάλλον και καθεστώς ανασφάλειας (ρυθμούς μεταρρυθμίσεων, μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας από εξωτερική βοήθεια, μεγάλη μετανάστευση, δημογραφικές αλλαγές, παραοικονομία, εξτρεμιστικές οργανώσεις, οργανωμένο έγκλημα, διαφθορά, παράνομη διακίνηση ανθρώπων, κ.ά). Παράλληλα, η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ν.Α.Τ.Ο., αποτέλεσαν κεντρικής σημασίας επιλογές για τις πολιτικές ηγεσίες των χωρών της περιοχής, περνώντας το μήνυμα αυτό και στις κοινωνίες, ως πανάκεια για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν http://www.inclusivedemocracy.org/fotopoulos/greek/grE/gre2004/7_24.htm.

Καταλυτικής σημασίας για την ευρωατλαντική προοπτική των χωρών της βαλκανικής και του Εύξεινου Πόντου, ήταν οι εξελίξεις των τελευταίων ετών στο πλαίσιο της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης., ενώ σταθμό αποτέλεσε το Συμβούλιο του Ελσίνκι (Δεκέμβριος 1999) και της Κοπεγχάγης (Δεκέμβριος 2002) με τις αποφάσεις που έλαβε όσον αφορά την υποψηφιότητα της Τουρκίας, και την εξέλιξη που σημειώθηκε με την αναγνώριση των υποψηφιοτήτων της Βουλγαρίας και Ρουμανίας και την έναρξη των ενταξιακών τους διαπραγματεύσεων. Σε μία παράλληλη εξέλιξη, η Ευρωπαϊκή Ένωση, δρομολόγησε, από το 1999 τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης που καλύπτει τη Νοτιοανατολικής Ευρώπης, όπως ονομάζονται διεθνώς τα Βαλκάνια, ενώ την ίδια εποχή ξεκίνησε τη δραστηριότητά του και ένα ευρύτερο σχήμα περιφερειακής συνεργασίας, το Σύμφωνο Σταθερότητας της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Οι πολιτικές αλλαγές στην Κροατία και στη Σερβία (2000) προσέδωσαν νέα δυναμική στη διαδικασία που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση., για την περιοχή, ενώ η απόφαση του Συμβουλίου της Φέιρα (Ιούνιος 2000) να

αναγορεύσει τις χώρες της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης ως «εν δυνάμει υποψήφια για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.», δηλαδή τα δυτικά Βαλκάνια, συνιστά ένα ακόμη αποφασιστικό βήμα στην πορεία των χωρών αυτών προς την ενσωμάτωση στις ευρωπαϊκές δομές. Όλες αυτές οι διεργασίες διαμορφώνουν ένα πλαίσιο αρχών για ολόκληρη την περιοχή στη πορεία της ένταξής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την πλευρά της η Ελλάδα, χώρα με άμεση ιστορική και πολιτική και οικονομική σχέση με τις χώρες της περιοχής (επενδύσεις- μετανάστευση), ως στόχο έχει για την περιοχή την προώθηση ενός πλαισίου αρχών και κανόνων, οι οποίες θα εφαρμόζονται ενιαία, με συνέχεια, διαφάνεια και με συνέπεια σε ολόκληρη την περιοχή. Ειδικότερα η πολιτική και της Ελλάδας θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από τις αρχές της ανάπτυξης της δημοκρατίας δυτικού τύπου, της ασφάλειας και της ανάπτυξης, ανάπτυξη η οποία θα πρέπει να εστιάζεται σε προγράμματα που θα ωφελούν το σύνολο της περιοχής και θα προωθούν τη διαπεριφερειακή συνεργασία. Σ' αυτήν την πορεία των χωρών της περιοχής, προς την ανάπτυξη και τη δημοκρατία, είναι απαραίτητη η υιοθέτηση και εφαρμογή όλων των δημοκρατικών θεσμών στην πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα, δεδομένα τα οποία ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των πολιτών, την παγίωση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, την ισονομία και το σεβασμό των ανθρωπίνων και μειονοτικών δικαιωμάτων.

Συμπερασματικά, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς τα Βαλκάνια, συνιστά επιλογή την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα πρέπει να υλοποιήσει τα αμέσως επόμενα χρόνια. Η συγκεκριμένη επιλογή, αρχικώς για τη Βουλγαρία και Ρουμανία για το 2007 και έπειτα για τις υπόλοιπες χώρες των Βαλκανίων, επιδιώκεται ως προϋπόθεση για την εδραίωση της ασφάλειας, της σταθερότητας, της ευημερίας και της οικονομικής ανάπτυξης, της ειρήνης και δημοκρατίας στον ευρωπαϊκό χώρο. Βεβαίως, η αύξηση του αριθμού των κρατών-μελών, δημιουργεί τεράστια προβλήματα προσαρμογής στο θεσμικό, πολιτικό και οικονομικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωση, ενώ από την άλλη θέτει και ζητήματα φιλοσοφίας

διαχείρισης των υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την πλευρά της Ελλάδας, η διεύρυνση αποτελεί κεντρική επιλογή, αφού από την έναρξη της σχετικής διαδικασίας, υποστήριξε τον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να συμπεριλάβει τα κράτη των Βαλκανίων, ενός χώρου ο οποίος έχει μεγάλη και ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα. Ειδικότερα, η Ελλάδα υποστηρίζει τον στόχο της διεύρυνσης γιατί θεωρεί ότι η πολιτική της εισόδου νέων μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και μάλιστα από πολύ σημαντικούς γεωοικονομικούς και γεωπολιτικούς χώρους γι' αυτήν, είναι προς το συμφέρον της, σε δύο τομείς:

α) Σταθερότητα στην περιοχή. (ενίσχυση της ασφάλειας, ευρωπαϊκή συμπεριφορά της Τουρκίας, άμβλυνση των εθνοτικών και κοινωνικών εντάσεων στο βαλκανικό και παρευξείνιο χώρο)

β) Ενίσχυση του ρόλου της στην οικονομία της περιοχής. (Η διεύρυνση προσφέρει εκείνο το περιβάλλον και δημιουργεί το ευνοϊκό κλίμα και τις συνθήκες για να ενισχύσει η Ελλάδα την παρουσία της στην περιοχή των Βαλκανίων).

Όσον αφορά το σκέλος της αναπτυξιακής βοήθειας, από τη μέχρι τώρα πορεία της ελληνικής αναπτυξιακής στρατηγικής στα Βαλκάνια, είναι σημαντικό ότι έχει εδραιωθεί ένα πλαίσιο σχέσεων με πολυποίκιλα οφέλη για τις λήπτριες χώρες και την ελληνική πολιτική και διπλωματία. Η ελληνική αναπτυξιακή βοήθεια μπορεί ωστόσο να καταστεί αποτελεσματικότερη μέσα από την ενίσχυση των προσπαθειών όλων των παραγόντων που εμπλέκονται στην συνεργασία και τη χορήγηση της βοήθειας, τόσο μέσω του Ελληνικού Σχεδίου Οικονομικής Ανασυγκρότησης Βαλκανίων, όσο και μέσω άλλων προγραμμάτων χορήγησης βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, και διεθνείς οργανισμούς.

Η ενεργός συμμετοχή της ελληνικής πολιτικής και διπλωματίας μέσω της αναπτυξιακής βοήθειας και συνεργασίας, στις βαλκανικές χώρες, επιβάλλεται για μία σειρά από λόγους, οι οποίοι μπορούν να ομαδοποιηθούν ως εξής:

1. Η ανάπτυξη των χωρών των Βαλκανίων, αποτελεί μία σημαντική προϋπόθεση για την ελαχιστοποίηση των εντάσεων και για την εδραίωση ενός κλίματος συνεργασίας.
2. Η μείωση και η αναστροφή του μεγάλου ρεύματος (λαθρο)μετανάστευσης από τις χώρες της βαλκανικής και παρευξείνιας περιοχής προς την Ελλάδα, συνδέεται με την κακή οικονομική κατάσταση των χωρών αυτών και η αναπτυξιακή βοήθεια θεωρείται ως κυρίαρχο μέσο για την ανάσχεση του κύματος των (λαθρο)μεταναστών.
3. Τα οικονομικά προβλήματα και οι κοινωνικές αντιθέσεις στην περίοδο μετάβασης προκαλούν ένταση του οργανωμένου εγκλήματος, της διακίνησης και της εκμετάλλευσης ανθρώπων και της εμπορίας ναρκωτικών, ζητήματα που απασχολούν πλέον έντονα την ελληνική κοινωνία.
4. Η συμμετοχή των κρατικών και ιδιωτικών ελληνικών επιχειρήσεων στην πορεία οικονομικής ανάπτυξης των βαλκανικών χωρών, μέσα από ολοκληρωμένη παρέμβαση, μπορεί να αποτελέσει μέσο εξέλιξης της ελληνικής οικονομίας, ιδιαίτερα σήμερα όπου η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα παραγωγής, ανταγωνιστικότητας και διάθεσης των προϊόντων της. (Μέρος της ομιλίας του Φάνη Μαλκίδη στο 1ο Συνέδριο των Young European Federalists για τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης , στα Βαλκάνια. Κομοτηνή 26-27/1/2004).

Έχοντας κλείσει και τα τριάντα κεφάλαια του κοινοτικού κεκτημένου πριν λίγες μέρες, και έχοντας λάβει αλληπάλληλες διαβεβαιώσεις στην περσινή Σύνοδο της Θεσσαλονίκης ότι η ίδια και η γειτονική Ρουμανία «αποτελούν πια μέρος της ίδιας οριστικής και μη-αναστρέψιμης διαδικασίας διεύρυνσης με τις δέκα νέες χώρες», η Βουλγαρία μπορεί να αναμένει την πλήρη προσχώρησή της στην ευρωπαϊκή οικογένεια το Μάιο του 2007. Εξάλλου, θετικά είναι τα μηνύματα που έρχονται από όλες τις κατευθύνσεις: Συνολικά, η ένταξη δέκα νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την 1η Μαΐου έχει ωφελήσει τη Βουλγαρία. Έκθεση του οικονομολόγου της RAND, Keith Crane, για τις επιπτώσεις του

πρόσφατου κύκλου διεύρυνσης στις ευρωπαϊκές χώρες τονίζει ότι τα επιτόκια σημειώνουν σημαντική πτώση αφού και οι επενδυτές προσβλέπουν στην ομαλή ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. το 2007. Παρ. όλα αυτά η έκθεση επισημαίνει ότι η ένταξη των δέκα νέων χωρών θα επιφέρει και δυσμενείς επιπτώσεις για τη Βουλγαρία, δεδομένης της ανταγωνιστικότητας που θα έχει να αντιμετωπίσει από τις χώρες αυτές στον επενδυτικό, στον εργασιακό και στον αγοραίο τομέα. Όσον αφορά τους δασμούς η διεύρυνση δεν αναμένεται να προκαλέσει μείωση στην ανταγωνιστικότητα αφού η Βουλγαρία έχει υπογράψει κοινό συμφωνητικό με την Ευρωπαϊκή Ένωση που της εξασφαλίζει πρόσβαση στις αγορές της Ένωσης χωρίς την καταβολή δασμών. Εκεί που ενδέχεται να δημιουργηθεί πρόβλημα είναι στον τομέα της γεωργίας. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός για τη διασφάλιση ξένης άμεσης επένδυσης αναμένεται να καταστεί προσωρινά δυσκολότερος αφού πολλοί επενδυτές θα προτιμήσουν χώρες που βρίσκονται ήδη μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εργατική μετανάστευση από τη Βουλγαρία προς τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες θα μειωθεί στο ελάχιστο λόγω της εκροής εργατών από τις δέκα νέες χώρες. Παρόλο που τα νέα κράτη-μέλη αναμένεται ότι θα ασκήσουν πιέσεις στην Ένωση προκειμένου να αυξηθούν οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις προς αυτές και όχι προς τις υπό ένταξη χώρες, η Βουλγαρία έχει λάβει διαβεβαιώσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση ότι ο πρόσφατος κύκλος διεύρυνσης δεν θα μεταβάλει την έως τώρα ροή χρηματοδότησης προς αυτήν (Andreou, 2002a).

Ένα από τα τελευταία κεφάλαια αφορούσε την ενέργεια, δεδομένων των αντιδράσεων που έχουν προκληθεί στη χώρα για την απαίτηση των Βρυξελλών να κλείσουν οι δύο πυρηνικοί αντιδραστήρες στη βόρεια Βουλγαρία, για λόγους ασφάλειας. Παρόλο που το ζήτημα δεν έχει κλείσει, ο Επίτροπος Διεύρυνσης τόνισε ότι ούτε ο ίδιος ούτε και τα εικοσιπέντε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν διάθεσιμα ξανανοίξουν το κεφάλαιο της ενέργειας πριν το 2007.

Η ένταξη της Βουλγαρίας στο NATO στις 2 Απριλίου και η ενεργή συμμετοχή της σε επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναδεικνύουν μια επιπλέον διάσταση στην ευρωπαϊκή πορεία της Βουλγαρίας, που αφορά την ασφάλεια. Επιπλέον συντελείται ο εκσυγχρονισμός του βουλγάρικου στρατού και η αγορά νέου εξοπλισμού, για τον οποίο σκοπό η Γαλλία έχει προσφερθεί να δανείσει 400 εκατομμύρια ευρώ που αναμένεται να καταβληθούν μέσα στον Ιούνιο (30.4.04). Το υπουργικό συμβούλιο της χώρας ενέκρινε πρόσφατα την εφαρμογή ενός μακροπρόθεσμου αμυντικού προγράμματος, δίνοντας προτεραιότητα σε 11 επενδυτικά προγράμματα για τον εκσυγχρονισμό του στρατού (17.5.04). Τέλος, προβλέπονται επενδύσεις 767 εκατομμυρίων ευρώ για επισκευή και αγορά νέου εξοπλισμού μέχρι το 2010 (21.5.04) Συμπαριστάμενη στη διεθνή συμμαχία κατά της τρομοκρατίας που κήρυξαν οι Ηνωμένες Πολιτείες, η χώρα έχει προχωρήσει και σε μια σειρά από κινήσεις που είναι ενδεικτικές της στήριξης που προτίθεται να προσφέρει για τη διεύρυνση και εμβάθυνση της ευρωατλαντικής συμμαχίας:

- Προσέφερε και εξακολουθεί να προσφέρει- ενεργή στρατιωτική βοήθεια στις ΗΠΑ στο Ιράκ
- Το Κοινοβούλιο της χώρας έχει εγκρίνει τη φιλοξενία αμερικανικών και νατοϊκών στρατιωτικών βάσεων. Αμερικανοί εμπειρογνώμονες έχουν επισκεφθεί αρκετές περιοχές, μεταξύ των οποίων την Μπεζμέρ στα νοτιοανατολικά, το Νόβο Σέλο στα ανατολικά και το Γκραφ Ιγκνατίεβο κοντά στην Πλόβντιβ στα νότια. Η αεροπορική βάση στο Σαραφόβι στη Μαύρη Θάλασσα χρησιμοποιήθηκε από αμερικανικές δυνάμεις για να ανεφοδιαστούν με καύσιμα κατά τη διάρκεια της εκστρατείας στο Ιράκ. Δημοσιεύσεις αναφέρουν ότι το Πεντάγωνο σκέφτεται να κατασκευάσει αεροπορική βάση στο Σαράφοβο (Stephanou , 1996).
- Εθνικό σχέδιο για την πάταξη της τρομοκρατίας υιοθέτησε η κυβέρνηση, ενώ εξήγγειλε την εφαρμογή ενισχυμένων μέτρων ασφαλείας (25.3.04). Σε αυτό το πλαίσιο εγκαινιάσθηκε και το Εθνικό Κέντρο Ανάλυσης

Συνθηκών, Αντιτρομοκρατίας και Μελετών Ασφαλείας στο Πλόβντιβ (17.4.04)

Χωρίς καμία αμφιβολία, οι διαβεβαιώσεις της Ευρωπαϊκή Ένωση, ότι η Βουλγαρία αποτελεί πλέον μέρος μιας μη-αναστρέψιμης πορείας ένταξης επιβεβαιώνεται πλήρως από την τελευταία έκθεση της Κομισιόν η οποία, εκτός από επί μέρους συστάσεις για την ανάγκη πραγματοποίησης αναγκαίων μεταρρυθμίσεων (που αφορούν κατά κύριο λόγο την πάταξη της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος), επισήμανε ότι η χώρα είχε εναρμονισθεί σχεδόν πλήρως με το κοινοτικό κεκτημένο. Το γεγονός ότι η Βουλγαρία δεν κατάφερε να ενταχθεί στην Ένωση την 1η Μαΐου δεν αναμένεται να έχει δυσμενείς επιπτώσεις, πέρα ίσως από την απώλεια ορισμένων επενδύσεων που θα διοχετευθούν στις δέκα νέες χώρες-μέλη και μια μικρή καμπή στην οικονομική μετανάστευση βουλγάρων προς τη Δυτική Ευρώπη. Τέλος, οι πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν ότι η Βουλγαρία θα αποτελέσει έναν ενεργό σύμμαχο των ΗΠΑ στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ότι συμμερίζεται πλήρως τους στόχους της ευρωατλαντικής συμμαχίας

Συγκεκριμένα αν επικεντρωθούμε σε δύο χρονολογίες-σταθμούς στην πορεία της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ελλάδα θα παρατηρήσουμε τα εξής γεγονότα:

2004	2007
Η διεύρυνση της 1ης Μαΐου 2004 χαρακτηρίζεται ως μια από τις σημαντικότερες ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν στην Ευρωπαϊκή	Η ένταξη της Σλοβενίας και η προοπτική ένταξης των άλλων δύο Βαλκανικών κρατών το 2007
η Ελλάδα υποστηρίζει ταυτόχρονα και σταθερά την εμβάθυνση της ενοποίησης με τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και τη μετεξέλιξη της Ένωσης σε Πολιτική Ένωση	Στις 25 Απριλίου 2005 η Βουλγαρία και η Ρουμανία υπέγραψαν την συνθήκη προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Συνθήκη αυτή θα ισχύσει από την 1 Ιανουαρίου 2007
Χρονολογία σταθμός για την Ελλάδα:επίκεντρο προσοχής λόγω	Ο επιτευχθείς τελικά συμβιβασμός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Ολυμπιακών αγώνων	21-22 Ιουνίου 2007, στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή, μπορεί μεν να μην αποτελεί την καλύτερη επίδειξη πνεύματος αλληλεγγύης και κοινού οράματος των 27 για την υπέρβαση της κρίσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτρέπει όμως τουλάχιστον την παράλυσή της.
-------------------	--

Συμπεράσματα

Η εμπειρία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκής Ένωσης χαρακτηρίζεται από μία σειρά θεαματικών αλλαγών προς όφελος της χώρας. Η ελληνική οικονομία και η χώρα συνολικά σημείωσαν αλματώδη πρόοδο, με αποκορύφωμα την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την καθιέρωση του ευρώ ως επισήμου νομίσματος. Παράλληλα, σημειώθηκε γενική άνοδος του βιοτικού επιπέδου, που είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του εισοδήματος και του ΑΕΠ. Ένας συνοπτικός απολογισμός της πρώτης εικοσαετίας της παρουσίας της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που παρατίθεται παρακάτω, δημιουργεί την κοινή πεποίθηση ότι η προσχώρηση της χώρας ωφέλησε τόσο την Ένωση όσο και την ίδια.

- **Σταθεροποίηση της δημοκρατίας και των θεσμών**

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε ένα θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο η χώρα κατόρθωσε να σταθεροποιήσει το δημοκρατικό πολιτικό της σύστημα και τους θεσμούς που το διέπουν, μετά τη περίοδο της δικτατορίας.

- **Ενίσχυση της πολιτικής θέσης**

Με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ελλάδα ενίσχυσε την

ανεξαρτησία και τη θέση της στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα.

- **Εδραίωση της εθνικής ασφάλειας**

Ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα είχε την ευκαιρία να αναδειχθεί σε παράγοντα σταθερότητας, ειρήνης και συνεργασίας στην περιοχή των Βαλκανίων και, παράλληλα, να στηρίζει τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκή Ένωση με γνώμονα τις αρχές του διεθνούς δικαίου και τη δημοκρατίας.

- **Αναδιάρθρωση της εθνικής οικονομίας**

Προσχωρώντας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ελλάδα έλαβε πρόσθετη οικονομική ενίσχυση, μέσω των προγραμμάτων ΜΟΠ και ΚΠΣ, για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας.

- **Δημιουργία περιφερειακών αναπτυξιακών κοινωνικών υποδομών**

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχε ως αποτέλεσμα την κοινοτική χρηματοδότηση μέσω προγραμμάτων τα οποία πρόσφεραν πρόσθετα κίνητρα για την ανάπτυξη της περιφέρειας.

- **Νέες προοπτικές ανάπτυξης για την οικονομία**

Η Ελλάδα κατόρθωσε, με την ένταξή της στην ΟΝΕ, να δημιουργήσει νέες προοπτικές και δυνατότητες για την ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Ισότιμη συμμετοχή στις αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης

Η Ελλάδα κατόρθωσε να ενδυναμώσει τη θέση και το κύρος της και να συμμετέχει ισότιμα στις αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης.

(<http://ec.europa.eu/hellas/2forall/2.2.1dieyrnsi.htm>)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη συνέβησαν πολλά γεγονότα, η κατάρρευση της Ένωσης, το τέλος του ψυχρού πολέμου είχαν ως συνέπεια να αλλάξει η παλιά γεωπολική τάξη πραγμάτων και να τεθεί τέρμα στα παλιά μοντέλα διεθνούς ισορροπίας. Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης προχώρησε επίσης με γοργό ρυθμό. Η διεύρυνση προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής την Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία εντάσσεται στο νέο πλαίσιο και, ως εκ τούτου, αποτελεί σχέδιο ιστορικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι χώρες της κεντροανατολικής Ευρώπης επιδιώκουν την ένταξη τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση πρώτα και κύρια για πολιτικούς λόγους και για λόγους ασφαλείας: θεωρούν ότι ως μέλη της Ένωσης και πολύ περισσότερο ως μέλη του ΝΑΤΟ, στο οποίο επίσης επιδιώκουν να ενταχθούν διασφαλίζονται έναντι ενδεχόμενων νέων απειλών εξ ανατολών, ενώ ενισχύονται και οι δημοκρατικοί τους θεσμοί. Επίσης, προσβλέπουν στην ανάπτυξη. Ανάλογα είναι και τα κίνητρα από πλευρά της Ένωσης: το ζήτημα της ασφάλειας και της σταθεροποίησης των δημοκρατικών θεσμών βρίσκεται στην πρώτη θέση, ιδίως για ορισμένα κράτη – μέλη που γεωγραφικά ή ιστορικά ενδιαφέροντα για την περιοχή { Γερμανία, Αυστρία, Σκανδιναβικές χώρες για τη Βαλτική, Ελλάδα για τα Βαλκάνια }. Φυσικά η αναμενόμενη οικονομική και πολιτική ενίσχυση της Ένωσης – και ιδίως ορισμένων κρατών-μελών της – αποτελεί ένα πρόσθετο κίνητρο για τη διεύρυνση. Η επέκταση της Ένωσης. Τουλάχιστον σε μια πρώτη φάση, σε περισσότερους από 100 εκατομμύρια νέους πολίτες, θα ευνοήσει τις ανταλλαγές, την οικονομική δραστηριότητα ενώ θα δώσει μια νέα ώθηση στην ανάπτυξη και την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής οικονομίας στο σύνολο της. Η προσχώρηση νέων κρατών μελών θα συμβάλει στην αύξηση της βαρύτητας και της επιρροής της ένωσης στο διεθνές προσκήνιο. Μια από τις σημαντικότερες αιτίες, για τις οποίες η διεύρυνση θεωρείται επιτακτική ανάγκη, είναι η επιθυμία για κέρδος. Η αιφνίδια ανάδυση ελευθέρων οικονομιών, που προσφέρουν εξειδικευμένους εργάτες

και χαμηλό κόστος εργασίας στο κατώφλι των ευρωπαϊκών χωρών, αποτελεί πρόκληση για τους Ευρωπαίους επιχειρηματίες. Σε σχέση με τους πληθυσμούς της Ασίας, οι πολίτες των πρώην κομμουνιστικών χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης έχουν καλύτερη επαγγελματική καταρτίσει και αντιμετωπίζουν καλοπροαίρετα τους δυτικοευρωπαίους γείτονες τους.

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2004 κλείνει επιτέλους το χάσμα που άνοιξε η αντιπαράθεση Ανατολής – Δύσης και ο ψυχρός πόλεμος. Οι νέες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, μαζί με τη Μάλτα και την Κύπρο, αποτελούν νόμιμα μέλη, των οποίων οι λαοί συμμερίζονται τους ίδιους στόχους για δημοκρατία, ελευθερία και ευημερία με τους άλλους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχουν εκπληρώσει τα αυστηρά κριτήρια που προβλέπονται για την προσχώρηση. Η διεύρυνση θα δώσει νέα ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο των νέων όσο και των παλιών, προς όφελος όλων. Αυτός ο συνδυασμός ιδιαίτερα θετικός και λίγοι μπορούν να τον αγνοήσουν. Η είσοδος των χωρών της κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα διευκολύνει την πρόσβαση των δυτικοευρωπαίων επιχειρήσεων σε νέες αγορές και η πολιτική σταθερότητα που θα προσφέρει η «ομπρελά» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα δημιουργήσει το κατάλληλο κλίμα σταθερότητας που έχουν ανάγκη οι επενδύτες για να δραστηριοποιηθούν. Η περιοχή προσφέρει τις προϋπόθεσης για να εξελιχθεί σε κέντρο παραγωγής των δυτικοευρωπαίων βιομηχανιών, που επιθυμούν πλειονότητα τους οι χώρες που έχουν υποβάλει υποψηφιότητα για την ένταξη τους στην ΟΝΕ, έχουν υιοθετήσει τους νόμους της ελεύθερης αγοράς και φιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές. Η νομιμότητα των αιτήσεων προσχώρησης διατυπώθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευτεί να φέρει εις πέρας ένα από τα πλέον έργα της ιστορίας της,

Ήδη πριν από την επίσημη προσχώρηση, η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε ανοίξει τις αγορές της στις εξαγωγές των νέων χωρών, οι οποίες

επωφελήθηκαν επίσης και από τα προγράμματα παροχής βοήθειας. Παρόλο που η διεύρυνση δημιούργησε ανησυχίες στους πολίτες των σημερινών και των νέων κρατών μελών, προβλέποντας κατάλληλοι τρόποι για την αντιμετώπιση τους. Μια 27μελής Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε νέες σχέσεις τόσο με τις γειτονικές της χώρες όσο και με τον ευρύτερο κόσμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bullough, D.A. (1970). D.A.Bullough, στη μελέτη “Europae pater: Charlemagne and His Achievement in the Light of Recent Scholarship”, *The English Historical Review*

European Commission (2000), *Towards a Community Framework Strategy on Gender Equality (2001-2005)*, COM (2000) 335 final.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aggelidis E., Gravaris D., Lyrintzis C., Spourdalakis M. (2003), «Το παρόν και το μέλλον στις πολιτικές επιστήμες» (“The present and future of political science”), Πανεπιστήμιο (University), τχ. 7, σ. 7-38.

Andreou A. (2003), «Οι στόχοι, προτεραιότητες, πολιτικές και διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις εκπαιδευτικές πολιτικές» (“The aims, priorities, policies and procedures of the European Union for education policies”), Διοικητική Ενημέρωση (Administration Brief), τχ. 26.

Andreou G. (2002a), *Συνοχή και διαρθρωτική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, (Cohesion and structural policy in the European Union), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).

Andreou G. (2002b), «Ο ρόλος των υποεθνικών δρώντων στην ΕΕ: θεωρητικές αντιπαραθέσεις και εμπειρικές εκτιμήσεις» (“The role of sub-national actors in the EU: Theoretical controversies and empirical assessments”), *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης* (Greek Political Science Review), τχ. 20, σ. 71-86.

Aranitou B. (2002), «Η εκπροσώπηση των εργοδοτικών/επιχειρηματικών οργανώσεων. Οι εθνικές οργανώσεις στη δυναμική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης», (“The representation of employer/corporate organisations. National organisations in the dynamics of European integration”), *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης* (Greek Political Science Review), τχ. 20, σ. 87-106.

Chrysochoou D. (2005), *Για μια ευρωπαϊκή res publica* (For a European res publica), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).

- Chrysochoou D. (1997), «Σύγχρονες ιδιότητες της Ευρωπαϊκής ενοποίησης» (“Contemporary properties of the European integration process”), Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης (Greek Political Science Review), τχ. 10, σ. 122-142.
- Demopoulos G., Baltas N., Hassid I., επιμ. (2001), Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές (Introduction to European Studies), τόμος Β, Αθήνα: Σιδέρης (Athens: Sideris).
- Doussi E. (2002), Η κοινοτική πολιτική περιβάλλοντος και η επίδρασή της στην Ελλάδα, (Community environmental policy and its impact in Greece), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).
- Fakiolas E. (1999), «Θεωρία Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση-Βιβλιογραφικό Δοκίμιο» (“A Theory of International Relations and European Integration – A Bibliographical Essay”), Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης (Greek Political Science Review), τχ. 14, σ. 141-171.
- Greek State Scholarship’s Foundation (IKY), Προγράμματα Υποτροφιών για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό ή μεταδιδακτορική έρευνα στην Ελλάδα (Scholarship Programmes for post-graduate studies in Greece and abroad or post-graduate research in Greece), IKY: Αθήνα [ετήσιες εκδόσεις 1996-2004].
- Ifestos P. (1994), Ευρωπαϊκή Άμυνα και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση (European Defence and European Integration), Αθήνα: Οδυσσεάς (Athens: Odysseas).
- Ioakimidis P. K. (2005), Ευρωπαϊκό Σύνταγμα και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση (European Constitution and European Integration), Αθήνα: Θεμέλιο (Athens: Themelio).
- Ioakimidis P. K. (2001), Η Συνθήκη της Νίκαιας και το Μέλλον της Ευρώπης (The Nice Treaty and the Future of Europe), Αθήνα: ΕΚΕΜ/Θεμέλιο (Athens: ΕΚΕΜ/Themelio).
- Ioakimidis P. K. (2000), Το Μέλλον της Ευρώπης: Η προοπτική της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας και η Ελλάδα (The Future of Europe: Prospects for a European Federation and Greece), Αθήνα: Σιδέρης (Athens: Sideris).
- Ioakimidis P. K. (1998), Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος: Οι Επιπτώσεις από τη Συμμετοχή στην Ενοποιητική Διαδικασία (European Union and the Greek State: The Consequences from Participation in the Integration Process), Αθήνα: Θεμέλιο (Athens: Themelio).

- Ioakimidis P. K. (1997), Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 1981-1996 (Greece in the European Union, 1981-1996), Αθήνα: Θεμέλιο (Athens: Themelio).
- Ioakimidis P. K. (1995), Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση: Θεωρία, Διαπραγμάτευση, Θεσμοί και Πολιτικές (European Political Union: Theory, Negotiations, Institutions and Policies), Αθήνα: Θεμέλιο (Athens: Themelio).
- Ioakimidis P. K. (1994), Η Πόλη και η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση (The City and European Integration), Αθήνα: Θεμέλιο (Athens: Themelio).
- Karkatsoulis P. (2004), «Ευρωπαϊοποίηση αντί παγκοσμιοποίηση. Ρεαλισμός ή ουτοπία; Αποτιμώντας τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (“Europeanisation vs. globalisation. Realism or Utopia? Assessing administration reforms in the European Union”), Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης (Administrative Science Review), τχ. 10.
- Kazakos P. (2003), Το αβέβαιο μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Τουρκία (The uncertain future of the European Union and Turkey), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Parazisis).
- Kazakos P. (2002), «Η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση στην Ελληνική Βιβλιογραφία, 2000-2002. Κριτική Επισκόπηση» (“European Integration in Greek Bibliography, 2000-2002. Critical Review), Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης (Greek Political Science Review), τχ. 20, σ. 137-162.
- Kazakos P. (1996), Θεσμικές μεταρρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Institutional reform in the European Union), Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ/Σιδέρης (Athens: ELIAMEP/Sideris).
- Kazakos P., Bourikos D. (2003), «Η κοινωνική πολιτική ανάμεσα σε κράτος και αγορά: κριτική επισκόπηση της ελληνικής βιβλιογραφίας» (“Social policy between state and market: A critical review of Greek bibliography”), Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης (Greek Political Science Review), τχ. 22, σ. 175-202.
- Koukoudakis G. (2005), «Το ζήτημα της ταυτότητας στις ευρω-τουρκικές σχέσεις. Υπάρχουν και ανεπίσημα κριτήρια για την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση;» (“The issue of identity in Euro-Turkish relations. Are there also informal criteria for the accession of Turkey to the European Union?”), Εξωτερικά Θέματα (Foreign Issues), τχ. 18.
- Koutsiaras N. (2004a), Η λήψη αποφάσεων σε μία οικονομική ένωση. Υποδείξεις με αφετηρία τη σύγχρονη οικονομική θεωρία της

- πολιτικής (Decision-making in an economic union. Recommendations starting from contemporary economic theories of policy), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).
- Koutsiaras N. (2004b), Ποιός ελπίζει ή φοβάται τις Βρυξέλλες; Η ρυθμιστική παρέμβαση της ΕΕ στις αγορές εργασίας (Who hopes or fears Brussels? Regulatory interventions of the EU in labour markets), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).
- Lavdas K. (2001), «Η σπουδή της Πολιτικής: Ζητήματα εισαγωγής στην πολιτική επιστήμη» (“The study of Policy: Introduction to political science”), στο Ball A., Peters G. Σύγχρονη Πολιτική και Διακυβέρνηση (Contemporary Policy and Governance), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis), σ. 9-27.
- Lavdas K., Chrysochoou D., επιμ. (2004), Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Πολιτική Θεωρία: Η Πρόκληση του Ρεπουμπλικανισμού (European Integration and Political Theory: The Challenge of Republicanism), Αθήνα: Σιδέρης (Athens: Sideris).
- Lyrintzis C. (2002), «Η πολιτική επιστήμη στην Ελλάδα. Μία σταθερή και χωρίς εξάρσεις ανάπτυξη» (“Political science in Greece. A steady and calm growth), Σύγχρονα Θέματα (Contemporary Issues), τχ. 81, σ. 26-34.
- Manitakis A. (2004), Το «Σύνταγμα» της Ευρώπης αντιμέτωπο με την εθνική και λαϊκή κυριαρχία (The “Constitution” of Europe against national and popular rule), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).
- Mendrinou M. (2002), «Η δυναμική αλλαγής και η διαχείρισή της στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση» (“The dynamics of change and its management in European integration”), Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης (Greek Political Science Review), τχ. 20, σ. 11-40.
- Moschonas A., επιμ. (2000), Ευρωπαϊκή Ένωση: Επίκαιροι προβληματισμοί (European Union: Contemporary questions), Αθήνα: ΙΔΟΣ/Εξάντας (Athens: IIER/Exantas).
- Pagoulatos G., Blavoukos S. (2004), Η τελευταία Ελληνική Προεδρία (The last Greek Presidency), Αθήνα: Σιδέρης (Athens: Sideris).
- Papadimitriou G. (2002), Η συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Constitutionalising the European Union), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).

- Spanou K. (2001), *Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση* (Greek Administration and European Integration), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).
- Stephanou K. (1996), *Η θεσμική μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (Institutional reform in the European Union), Αθήνα: Παπαζήσης (Athens: Papazisis).
- Stephanou K., Fatouros A., Christodoulidis T., επιμ. (2001), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές* (Introduction to European Studies), τόμος Α, Αθήνα: Σιδέρης (Athens: Sideris).
- Tsinisizelis M. (2001), *Quo Vadis Europa?*, Αθήνα: Σύγχρονες Ακαδημαϊκές και Επιστημονικές Εκδόσεις (Athens: Contemporary Academic and Scientific Publications).
- Tsinisizelis M., επιμ. (1996), *Σκέψεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση* (Thoughts on the European Union), Αθήνα: Σιδέρης (Athens: Sideris).
- Tsinisizelis M. (1988), «Οδοιπορικό στην ελληνική βιβλιογραφία σε θέματα ΕΟΚ» (“A journey into Greek bibliography on issues concerning the EEC”), *Επιθεώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (Review of European Communities), τόμος 1, σ. 295-320.
- Tsinisizelis M., Chryssochoou D. (2001), «Οριοθετώντας τον ευρωπαϊκό πολιτειακό χώρο» (“Marking the boundaries of the European Polity”), *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης* (Greek Political Science Review), τχ. 18, σ. 5-32.
- Tsinisizelis M., Chryssochoou D. (1995), *Ευρωπαϊκή Ένωση και Δημοκρατία* (The European Union and Democracy), Αθήνα: Σιδέρης (Athens: Sideris).
- Tsoukalis L. (2004), *Ποιά Ευρώπη;* (What Europe?), Αθήνα: Ποταμός (Athens: Potamos).
- Yannis N. (1996), «Τα εθνικά κοινοβούλια και τα όρια της διεθνικής δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (“National parliaments and the limits of transnational democracy in the European Union”), *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης* (Greek Political Science Review), τχ. 7, σ. 62-81.
- Ιωακειμίδης, (2002). Συμφέρει την Ελλάδα η νέα διεύρυνση της Ε.Ε.; Οικονομικός Ταχυδρόμος Φ.20 (2506)

(Μέρος της ομιλίας του Φάνη Μαλκίδη στο 1ο Συνέδριο των Young European Federalists για τη διεύρυνση της Ε.Ε., στα Βαλκάνια. Κομοτηνή 26-27/1/2004).

Τέμπος., (2007). Η διεύρυνση της Ε.Ε : Οι πρώτες αποτιμήσεις.οικονομικός ταχυδρόμος:τεύχος 16

Ιστοσελίδες από το internet:

1. (www.europa.eu.int).
2. (http://www.parembasis.gr/2003/03_11_10.htm).
3. www.Eurostat.com
4. <http://ec.europa.eu/hellas/2forall/2.2.1dieyrynsi.htm>)
5. http://www.inclusivedemocracy.org/fotopoulos/greek/grE/gre2004/7_24.htm
6. www.hellenicnews.com/greek/gr/4568/6.htm
7. http://www.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathremote_1_22/12/2007_216294

